

قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع با اصلاحات بعدی

(مصوب ۱۳۴۶/۵/۳۰)

فصل اول- تعاریف

ماده ۱- تعریف اصطلاحاتی که در قوانین جنگل و مرتع بکار رفته به شرح زیر است:

- ۱- جنگل یا مرتع یا بیشه طبیعی عبارت از جنگل یا مرتع یا بیشه‌ای است که به وسیله اشخاص ایجاد نشده باشد.
- ۲- بوته جنگلی- رستنی‌های خودروی و خشبی که ساقه آنها به طور طبیعی کمی بالاتر از سطح خاک منشعب شده باشد و نوعاً در جنگل‌ها یا اراضی جنگلی یا بیشه‌ها می‌روید.
- ۳- بوته کویری- کلیه نباتات خودروی چند ساله به جز درخت که در کویر و بیابان می‌روید، بوته کویری نامیده می‌شود.
- ۴- کنده- آن قسمت از تنه درخت که پس از قطع یا شکسته شدن یا سوختن در زمین باقی بماند، کنده نامیده می‌شود.
- ۵- نهال- درخت جوانی است که دارای ساقه مشخصی بوده و قطرین آن کمتر از پنج سانتیمتر و در مورد شمشاد قطرین کمتر از سه سانتیمتر باشد.
- ۶- اراضی جنگلی:

الف- زمین‌هایی که در آنها آثار و شواهد وجود جنگل از قبیل نهال یا پاجوش یا بوته یا کنده درختان جنگلی وجود داشته باشد مشروط بر آنکه در تاریخ ملی شدن جنگل‌ها (۱۳۴۱/۱۰/۲۷) تحت کشت یا آیش نبوده و تعداد کنده در هر هکتار از بیست و یا تعداد نهال یا بوته جنگلی در هر هکتار جداگانه یا مجموعاً از یک صد عدد و یا مجموع تعداد نهال و بوته و کنده در هر هکتار از یک صد عدد متجاوز باشد.

ب- زمین‌هایی که در آنها درختان خودروی جنگلی به طور پراکنده وجود داشته باشد و حجم درختان موجود در شمال از حوزه آستارا تا حوزه گلیداغی در هر هکتار کمتر از پنجاه متر مکعب و در سایر مناطق ایران کمتر از بیست متر مکعب باشد مشروط بر آنکه در تاریخ ملی شدن جنگل‌ها تحت کشت یا آیش نبوده باشد.

تبصره- اگر در اراضی بند ب درختان شمشاد وجود داشته باشد و حجم آنها بیش از سی متر مکعب در هکتار باشد این قبیل اراضی مشمول اراضی جنگلی نبوده و جنگل شمشاد محسوب می‌گردد.

۷- مراتع اعم است از مشجر و غیرمشجر.

۸- مرتع مشجر- اگر مرتع داراي درختان جنگلي خودرو باشد، مرتع مشجر نامیده می‌شود، مشروط بر آنکه حجم درختان موجود در هر هکتار در شمال از حوزه آستارا تا حوزه گلیداغي بیش از پنجاه متر مکعب و در سایر مناطق ایران بیش از بیست مترمکعب باشد.

۹- مرتع غیرمشجر- زميني است اعم از کوه و دامنه یا زمین مسطح که در فصل چرا داراي پوششي از نباتات علوفه‌اي خودرو بوده و با توجه به سابقه چرا عرفاً مرتع شناخته شود. اراضي که آیش زراعتند ولو آنکه داراي پوشش نباتات علوفه‌اي خودرو باشند مشمول تعريف مرتع نیستند.

تبصره- آن قسمت از اراضي ماسه‌اي ساحلي دریا تا حدود سیصد متر از حریم دریا مشروط بر آنکه از جاده ساحلي تجاوز نکند ولو آنکه واجد شرایط فوق باشد، مشمول تعريف اراضي جنگلي و مرتع (مشجر یا غیرمشجر) نخواهد بود.

۱۰- توده جنگلي- قطعات مجزايي از جنگل یا مرتع مشجري است که وسعت سطح آن کمتر از ده هکتار و حجم درختان جنگلي موجود بیش از سیصد متر مکعب در هکتار باشد.

۱۱- باغ- در مناطق جنگلي باغ محلي اطلاق می‌شود که داراي شرایط زیر باشد:

الف- حدود آن به نحوي از انحاء مشخص و معین شده باشد.

ب- حجم درختان جنگلي خودروي آن از پنجاه متر مکعب در هکتار تجاوز نکند.

پ- حداقل در هر هکتار آن يك صد عدد درخت بارده و مجموعاً دویست عدد درخت بارده و جوان دست کاشت میوه‌اي و یا يك هزار بوته چاي وجود داشته باشد.

ت- حداقل نه دهم سطح آن از کنده و ریشه درختان جنگلي پاک شده باشد.

۱۲- طرح جنگلداری- طرح جنگلداری طرحي است که در آن مقدار و محل و موقع برداشت و مدت اجرا و نحوه بهره‌برداري و عملیات احیايي و عمراني که در داخل جنگل یا جنگل‌هاي مربوطه باید به عمل آید درج شده و به تصویب سازمان جنگلباني ایران رسیده باشد.

۱۳- مصارف روستايي- مصارف روستايي عبارت از مصارف چوبي و سوختني است که مورد نیاز فردي یا دسته جمعي ساکنین دهکده‌هاي مجاور جنگل و جنگل نشینان باشد از قبیل مصارف ساختمان‌هاي مسکوني، مساجد، درمانگاهها، مدارس، انبار، اصطبل، سدهاي چوبي، پل، آبدنگ، پادنگ، تلمبار، پایه برای محصور کردن مزارع و باغات و محوطه‌ها و امثال آنها.

۱۴- دهکده مجاور جنگل- دهکده‌اي است که اراضي آن حداقل از يك طرف به جنگل متصل باشد.

۱۵- گرده بینه یا گردبینه- قسمتي از تنه درخت است که تقریباً استوانه‌اي شکل بوده و از آن انواع چوب یا روکش تهیه می‌شود.

۱۶- استر (Stere) - مقدار هیزمی است که يك متر مکعب فضا را اشغال نماید و هر استر معادل شش دهم متر مکعب چوب محسوب می‌شود.

۱۷- درختان جنگلی ایران از نظر اجزای این قانون به شرح زیر دسته‌بندی می‌شوند:

دسته اول- زرین، ارس، شمشاد، سرخدار، گردو، آزاد.

دسته دوم- راش، بلوط، زبان گنجشک، ملج، افرا، شیردار، الوک، توسکا، نمدار.

دسته سوم- اوجا، سفید پلت، کلهو، ممرز، و سایر گونه‌ها.

۱۸- مناطق جنگلی- مناطقی است که در آنها جنگل یا بیشه یا اراضی جنگلی یا بوته‌زارهای جنگلی طبیعی بطور انبوه یا پراکنده وجود داشته باشد.

۱۹- شاخه قطور- شاخه‌ای است که قطر آن در محل انشعاب بیش از پنج سانتیمتر باشد.

۲۰- ضریب بهره مالکانه- میزان درصدی است که از بهای متوسط عمده فروشی سالیانه يك مترمکعب چوب الواری به ابعاد مختلف در بازار تهران ضریب بهره مالکانه يك متر مکعب درخت از همان جنس است.

۲۱- طرح مرتعداری- عبارت از طرحی است که به منظور بهره‌برداری از مرتع مورد تصویب وزارت منابع طبیعی واقع شود.

۲۲- واحد دامی- عبارت از يك رأس گوسفند است. بز و سایر دامها هر کدام معادل چهار واحد دامی محسوب می‌شوند.

۲۳- ظرفیت چرا - عبارت از تعداد واحد دامی است که طبق برآورد وزارت منابع طبیعی در يك فصل چرا در يك هکتار مرتع موضوع پروانه چرا یا طرح مرتعداری می‌تواند چرا نماید.[1]

فصل دوم- حفاظت و بهره‌برداری

ماده ۲- حفظ و احیا و اصلاح و توسعه و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع و بیشه‌های طبیعی و اراضی جنگلی ملی شده متعلق به دولت به عهده سازمان جنگلبانی ایران است.

ماده واحده: تبصره (الحاقی مصوب ۱۳۸۴/۰۲/۲۱) [2] - جنگلهای دست کاشت و یا جنگلها و مراتعی که در اجرای وظیفه احیاء و توسعه منابع طبیعی از قبیل طرح های جنگلداری، مرتع داری، بیابان زدایی، طرح های مدیریت منابع

طبیعی و یا طرح هایی که با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی برای توسعه منابع جدید ایجاد میشوند و همچنین پارک های جنگلی و خزانه های تولید نهال و بذر جنگلی و مرتعی (نهالستان های عمومی، ایستگاه های تولید بذر و نهال) در محدوده منابع طبیعی یاد شده در حکم منابع مذکور در این ماده میباشد.

ماده ۲- بهره برداری از منابع مذکور در ماده ۲ توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی در هر مورد طبق طرحی به عمل خواهد آمد که به تصویب وزارت منابع طبیعی رسیده باشد و وزارت منابع طبیعی با رعایت مفاد طرح های مصوب قرارداد لازم را تنظیم و پروانه بهره برداری صادر خواهد نمود. وزارت منابع طبیعی مجاز است بهره برداری از منابع مذکور را رأساً عهده دار و یا با مشارکت اشخاص حقیقی یا حقوقی اقدام به تأسیس شرکت های بهره برداری و صنایع چوب بکند. [3]

تبصره ۱- استفاده از مراتعی که برای آنها طرح مرتعداری تهیه و تصویب نشده است برای تعلیف دام مستلزم اخذ پروانه چرا از وزارت منابع طبیعی و رعایت ضوابط و شرایطی است که به وسیله وزارت مزبور آگهی خواهد شد.

تبصره ۲- طرح نمونه اساسنامه شرکت های مذکور از طرف وزارت منابع طبیعی تهیه و به تصویب کمیسیون های منابع طبیعی- استخدام و دارای مجلسین خواهد رسید.

تبصره ۳- از تاریخ تصویب این قانون صدور پروانه اکتشاف و بهره برداری از معادن طبقه اول و دوم مصرح در قانون معادن واقع در منابع ملی شده طبق آیین نامه ای خواهد بود که به تصویب وزرای اقتصاد و دارای و منابع طبیعی می رسد [4].

پروانه هایی که در مورد بهره برداری از معادن واقع در منابع ملی تاکنون صادر شده و شروع به بهره برداری از آنها گردیده کماکان به قوت خود باقی است و دارندگان این گونه پروانه ها کماکان مجاز به ادامه فعالیت در امر بهره برداری از معادن خواهند بود منتهی از لحاظ نحوه پرداخت بهره مالکانه و حق الارض مشمول آیین نامه فوق الذکر خواهند بود. [5]

تبصره ۴- قطع و ریشه کنی اشجار و بوته های جنگلی و بهره برداری از درختان افتاده و تهیه ذغال در خارج از منطقه شمال (حوزه آستارا تا حوزه گلیداغی) منحصراً از طریق وزارت منابع طبیعی به عمل خواهد آمد.

تبصره ۵- مأموریت متخصصین و کارکنان فنی وزارت منابع طبیعی به شرکت های وابسته به وزارت مزبور برای مدتی که از طرف وزیر منابع طبیعی تعیین می گردد بلامانع است.

تبصره ۶- هیچ یک از کارمندان وزارت منابع طبیعی و یا اشخاصی که در آن وزارتخانه سمتی دارند نمی توانند به هر نحوی از انحاء در مشارکت اشخاص حقیقی یا حقوقی این ماده شخصاً ذینفع باشند. متخلفین از این امر مشمول مجازات های مربوط به تصرف در اموال دولتی و سوء استفاده شخصی از اموال و مقام دولتی هستند.

تبصره ۷- بهره برداری در قالب طرح و به صورت انبوه از فرآورده های فرعی جنگلی و مرتعی ملی شده، از قبیل باریجه، کتیرا، آنقوزه و سقز که فهرست آنها توسط وزارت جهاد سازندگی تهیه و منتشر می شود، مستلزم اخذ مجوز لازم از وزارت یاد شده است، اولویت بهره برداری با رعایت اصول فنی با دارندگان پروانه چرای دام و بهره برداران جنگلی و

مرتعی در هر منطقه خواهد بود. بهای پایه فرآورده‌های جنگلی و مرتعی هر سال توسط وزارت جهاد سازندگی تعیین می‌شود. بهره مالکانه فرآورده‌های یاد شده با توجه به نرخ‌ی که سالانه به وسیله وزارت مذکور اعلام می‌گردد، از متقاضی دریافت و به حساب خاصی در خزانه داری کل واریز می‌شود. صد در صد وجه یاد شده توسط سازمان برنامه و بودجه به منظور حفظ و احیای جنگل‌ها، مراتع و بیشه‌های طبیعی و اراضی جنگلی در بودجه سالانه وزارت جهاد سازندگی (سازمان جنگل‌ها و مراتع) پیش‌بینی می‌شود [6].

ماده ۴- سازمان جنگلبانی ایران مجاز است خارج از حوزه اجرای طرح‌های جنگلداری اجازه قطع درخت و تهیه چوب و هیزم و ذغال را بدون طرح در موارد زیر بدهد:

۱- بهره‌برداری از درختان گردو.

۲- استفاده از درختان افتاده و سیل آورده و خشکیده و سوخته و مریض و آفت زده و تنه درختان بازداشتی به شرطی که در تمام موارد سازمان جنگلبانی خود مستقیماً بهره‌برداری نماید.

۳- در مواردی که تأمین مصارف روستایی در طرح‌های جنگلداری حوزه مربوطه پیش‌بینی نشده و یا به تشخیص سازمان جنگلبانی کافی نباشد در این صورت سازمان جنگلبانی می‌تواند به روستاییان دهکده‌های مجاور جنگل و جنگل‌نشینان بدون دریافت عوارض و بهره مالکانه منحصرآبرای مصارف روستایی محلی به میزان احتیاج اجازه بهره‌برداری بدهد.

۴- قطع درختانی که برای احداث جاده‌ها یا تعریض آنها و یا تأمین مسیر و حفاظت شبکه‌های مخابراتی و برق یا ایجاد مجاری آبیاری و مخازن و سد‌ها و تأسیسات نظامی و بهره‌برداری از معادن در مناطق جنگلی ضرورت داشته باشد.

۵- بهره‌برداری از بیشه‌های طبیعی و جنگل‌های شمشاد و توده‌های جنگلی در صورتی که طبق نظر سازمان جنگلبانی ایران امکان اجرای طرح جنگلداری برای منابع فوق وجود نداشته باشد.

۶- در مواردی که از طرف سازمان جنگلبانی اجازه تبدیل اراضی جنگلی و عملیات اصلاحی و احیایی و پیوندزنی و جنگل‌کاری و بررسی‌های مختلف و احداث پارک و مراکز آموزشی در جنگل‌ها و مراتع مشجر داده می‌شود.

ماده ۵- آن قسمت از درختان مورد پروانه تبدیل به چوب‌های صنعتی می‌باشد باید به صورت گرده بینه از برداشتگاه خارج و به ایستگاه جمع‌آوری چوب که سازمان جنگلبانی تعیین می‌نماید حمل شود. تبدیل گرده بینه به چوب در برداشتگاه ممنوع است. در صورت تخلف مواد حاصل شده به سود سازمان جنگلبانی ضبط می‌گردد.

تبصره ۱- سازمان جنگلبانی مجاز است در صورتی که مجری طرح کلیه تعهدات طرح را انجام داده باشد تا پنج سال از تاریخ شروع اجرای طرح همه ساله تا یک پنجم میزان برداشت سالانه به وی اجازه تبدیل در برداشتگاه بدهد.

تبصره ۲- اگر مجری طرح جنگلداری طبق برنامه راهسازی مصوب اقدام به احداث جاده اصلی نموده ولی جاده از داخل یا کنار ناحیه تجدید نسل عبور نکرده باشد سازمان جنگلبانی می‌تواند حداکثر تا پنج سال از تاریخ اولین پروانه بهره‌برداری اجازه دهد که درختان مورد بهره‌برداری را به انواع چوب تبدیل و از جنگل خارج نمایند و در مواردی که به

علل طبیعی از قبیل سیل یا طوفان یا زلزله جاده‌های مربوط به ناحیه تجدید نسل طرح‌های جنگلداری خراب و غیرقابل استفاده گردد و یا به عللی که خارج از اختیار مجری طرح است نامبرده قادر به انجام برنامه راهسازی نشود تا مدتی که جاده بنا به تشخیص سازمان جنگلبانی مرمت و قابل استفاده نگردد و یا برنامه راهسازی انجام نشده، سازمان جنگلبانی می‌تواند اجازه تبدیل گرده بینه‌ها را به انواع چوب در قطعات تجدید نسل بدهد. به هر حال مدت ترمیم جاده‌های خراب شده نباید از یک سال تجاوز کند و همچنین تبدیل گرده بینه به انواع چوب در نقاطی از جنگل که به علل فنی امکان خروج آن نباشد با تشخیص سازمان جنگلبانی بلامانع است.

ماده ۶- قطع درختان جنگلی واقع در محوطه‌خانه‌های روستایی برای مصرف ساکنین آنها آزاد بوده و نیازی به کسب اجازه از سازمان جنگلبانی ندارد. درختان جنگلی واقع در کنار جاده‌ها و خیابان‌ها در مناطق روستایی باید بدوآ به وسیله مأمورین جنگلبانی نشانه‌گذاری شده سپس مبادرت به قطع گردد.

ماده ۷- در پروانه بهره‌برداری مشخصات و نحوه و مدت بهره‌برداری ذکر می‌شود. تخلف از شرایط مندرج در پروانه به منزله بهره‌برداری بدون پروانه بوده و مرتکب به مجازات مقرر در این قانون خواهد رسید.

ماده ۸- پروانه بهره‌برداری که در هر سال به مجریان طرح‌ها داده می‌شود باید در حدود حجم مندرج در طرح مصوب باشد مگر آنکه به علل فنی میزان برداشت مندرج در طرح تغییر یابد.

تبصره- در صورتی که به عللی میزان کل برداشت بیش از ده درصد تقلیل یابد سازمان جنگلبانی در صورت تقاضای مجری طرح مقدار کمبود را با تهیه طرح از جنگل‌های مجاور تأمین می‌نماید. در این صورت ضریب بهره مالکانه طرح ضمیمه شده تا میزان کمبود معادل ضریب بهره مالکانه طرح اصلی در تاریخ واگذاری طرح تکمیلی خواهد بود و نسبت به مازاد ضریب بهره مالکانه مساوی معدل ضریب مالکانه دو ساله سایر طرح‌هایی است که قبل از تاریخ واگذاری طرح مزبور به دیگران واگذار شده است.

ماده ۹- درختانی که اجازه بهره‌برداری آنها داده می‌شود قبل از صدور پروانه قطع و همچنین گرده بینه‌ها و چوب‌های حاصل شده از درختان مجاز قبل از حمل از پای کنده و نیز چوب‌های بازداشتی با چکش‌های ویژه علامت‌گذاری شود.

تبصره- درختان اندوخته به وسیله رنگ یا چکش یا سایر علائم مشخصه طبق نظر سازمان جنگلبانی ایران علامت‌گذاری خواهد شد تا از رستنی‌های شاخه‌زاد در روش شاخه و دانه‌زاد و شاخه‌زاد که قطع آنها نیازی به نشانه‌گذاری ندارد مشخص باشد.

ماده ۱۰- مجریان طرح موظفند طبق برنامه پیش‌بینی شده در طرح‌های جنگلداری نسبت به احداث جاده و ساختمان‌ها اقدام نمایند و در پایان مدت ده ساله اولیه اجرای طرح حق مطالبه هیچ گونه وجهی بابت هزینه‌های احداث جاده و ساختمان نخواهند داشت ولی اگر در خاتمه مدت مزبور برای ادامه عملیات با سازمان جنگلبانی قرارداد منعقد ساختند می‌توانند برای مدت قرارداد از راه‌ها و ساختمان‌ها مجاناً استفاده کنند مشروط بر آنکه مرمت و نگهداری آنها را به عهده بگیرند.

تبصره ۱- اگر احداث جاده‌ها به نحوی که در طرح پیش‌بینی شده شروع نگردیده و یا در صورت شروع پیشرفت نکرده باشد طبق ماده ۱۲ این قانون با آنها رفتار خواهد شد.

تبصره ۲- اگر در طرح جنگلداری احداث جاده‌ای پیش‌بینی شده باشد که از ملک یا مزرعه و باغ و مستحدثات اشخاص عبور کند مجری طرح موظف است ظرف یک ماه پس از عقد قرارداد اجرای طرح، موافقت رسمی مالک یا مالکین و متصرفین ذوی‌الحقوق مزبور را کسب و به سازمان جنگلبانی ایران تسلیم کند و پس از آن به احداث جاده اقدام نماید.

تبصره ۳- در صورتی که در مهلت فوق‌الذکر بین مجری طرح و مالک یا مالکین و متصرفین املاک مزبور نسبت به بهای اراضی مسیر جاده و مستحدثات آن توافق حاصل نگردد اختلاف حاصل در کمیسیون مرکب از فرماندار و رئیس دادگاه و سرچنگدار محل مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت. کمیسیون مزبور باید حداکثر ده روز پس از درخواست کتبی سازمان جنگلبانی تشکیل و حداکثر ظرف دو ماه نظر خود را درباره اختلاف مزبور اعلام دارد. کمیسیون مزبور می‌تواند در صورت لزوم از نظر کارشناس استفاده کند.

تبصره ۴- در مواردی که مجری طرح بخواهد قبل از انقضای مدت ده ساله اولیه اجرای طرح جاده‌های احداثی مجری طرح دیگری را مورد استفاده قرار دهد باید قبلاً موافقت مجری طرح مزبور را تحصیل نماید اگر توافقی حاصل نشد سرچنگلداری منطقه کمیسیونی با حضور نمایندگان اداره راه و دادگاه و فرمانداری محل تشکیل می‌دهد و با توجه به هزینه‌های انجام شده و میزان هزینه استهلاک نشده و میزان محمولات طرفین حق السهم هر یک را تعیین و اعلام می‌نماید. این رأی برای طرفین لازم‌الاجرا و غیرقابل اعتراض است. در مورد تعیین هزینه نگهداری نیز به نحو فوق عمل می‌شود.

تبصره ۵- سازمان جنگلبانی ایران می‌تواند از جاده‌های مستحدثه در داخل یا خارج جنگل مجاناً استفاده نماید ولی در صورتی که سازمان به منظور اجرای طرح جنگلداری رأساً از جاده‌ها استفاده کند باید طبق همین ماده عمل نماید.

تبصره ۶- ایجاد جاده‌های نفوذی عمومی در مناطق مرزی باید با موافقت وزارت جنگ انجام شود.

ماده ۱۱- مجری طرح ملزم است مازاد مقطوعات را در مدتی که در پروانه قطع تصریح می‌شود از جنگل خارج کند.

ماده ۱۲- در صورتی که مجری طرح به عللی قادر به اجرای طرح نشده و یا اجرای طرح را متوقف ساخت سازمان جنگلبانی باید مراتب را با تعیین مهلتی متناسب با نوع کار به او اخطار کند. در صورتی که در انقضای مدت مقرر مجری طرح موارد اخطار شده را انجام نداد سازمان جنگلبانی می‌تواند اجرای طرح را رأساً عهده‌دار و یا از طریق مزایده به دیگری واگذار کند. در این صورت سازمان جنگلبانی ارزش جاده و ساختمانی که به منظور اجرای طرح احداث گردیده (مشروط بر آنکه مدت ده ساله اولیه اجرای طرح منقضی نشده باشد) با رعایت مفاد تبصره ۴ ماده ۱۰ این قانون ارزیابی و به اقساط متساوی در مدت باقیمانده از مدت استهلاک پرداخت می‌نماید.

تبصره- مدت استهلاک جاده و ساختمان ده سال و مبدأ آن تاریخ شروع اجرای طرح می‌باشد.

ماده ۱۳- سازمان جنگلبانی مجاز است اجرای طرح‌های مشمول بند يك تبصره ماده هفتم قانون ملي شدن جنگل‌ها را با شرایط زیر به مجریان قبلي آنها واگذار نماید. پس از انقضای مدت پنج سال مقرر در تبصره ذیل ماده هفتم قانون ملي شدن جنگل‌ها مصوب بیست و هفتم دیماه ۱۳۴۱ ضریب بهای فروش برای پنج سال اول معادل میانگین ضریب بهره مالکانه کلیه طرح‌های جنگلداری است که در پنج سال اول (پس از ۲۷ دي ماه ۱۳۴۱) به مزایده گذارده شده است و برای بقیه مدت قرارداد يك برابر و نیم ضریب بهره مالکانه پنج سال اول خواهد بود طرح‌های مربوط به تهیه ذغال در تعیین معدل ضریب بهای فروش منظور نخواهد شد.

تبصره ۱- اگر مجري طرح حاضر نشود طبق مفاد این ماده قرارداد منعقد کند سازمان جنگلبانی طرح مربوطه را به مزایده خواهد گذارد. در آگهی مزایده مبلغی را که برنده مزایده به مجري قبلي طرح بابت ارزش ساختمان‌ها و جاده اصلی که بر طبق مندرجات طرح احداث شده باشد بپردازد ذکر خواهد کرد این مبلغ عبارتست از پنجاه درصد ارزش جاده‌ها و ساختمان‌ها و برنده مزایده موظف است مبلغ مزبور را در مدت پنج سال از تاریخ اجرای طرح به اقساط متساوی سالیانه و با سود شش درصدی به مجري قبلي بپردازد و در صورتی که پس از طرح تشریفات مزایده کسی برنده شناخته نشد سازمان جنگلبانی با توجه به امکانات، مستقیماً اجرای طرح را به عهده می‌گیرد و مبلغ مذکور را بابت جاده اصلی و ساختمان‌ها به نحو فوق پرداخت می‌نماید.

تبصره ۲- ارزش جاده اصلی و ساختمان‌ها با رعایت مفاد تبصره ۴ ماده ۱۰ این قانون تعیین می‌گردد.

ماده ۱۴- مدت قراردادهایی که سازمان جنگلبانی برای اجرای طرح‌های جنگلداری با اشخاص حقیقی یا حقوقی منعقد می‌سازد حداکثر سی سال است و شروع آن از تاریخ عقد قرارداد خواهد بود.

نسبت به مجریان طرح‌هایی که مشمول بند يك تبصره ماده هفتم قانون ملي شدن جنگل‌ها هستند تاریخ اجرای طرح تاریخ شروع بهره‌برداری خواهد بود.

فصل سوم- موضوع

ماده ۱۵- سازمان جنگلبانی موظف است عوارض زیر را از متقاضیان بهره‌برداری از درختان جنگلی که در جنگل‌ها یا مراتع مشجر یا بیشه‌های طبیعی یا اراضی جنگلی یا توده‌های جنگلی یا باغات و اراضی زراعتی واقع در مناطق جنگلی بطور طبیعی روییده‌اند برای هر متر مکعب درخت دریافت دارد:

۱- برای درختان رده ۱ بند ۱۷ ماده ۱ ۳۰۰ ریال

۲- برای درختان رده ۲ بند ۱۷ ماده ۱ ۲۵۰ ریال

۳- برای درختان رده ۳ بند ۱۷ ماده ۱ ۱۵۰ ریال

تبصره ۱- ملاک محاسبه حجم از لحاظ وصول عوارض و بهره مالکانه حجم تنه و شاخه‌هایی است که قطر آنها از بیست سانتیمتر به بالا بوده و قابلیت تبدیل به انواع چوب داشته باشد. شاخه و تنه‌هایی که قطر آنها از بیست سانتیمتر کمتر بوده و همچنین تنه و شاخه‌های کج و معوج و معیوب که قابل تبدیل به چوب صنعتی نباشد هیزمی محسوب می‌شود.

تبصره ۲- در صورتی که از تنه و شاخه‌های کمتر از بیست سانتیمتر قطر انواع چوب تهیه شود نصف عوارض مندرج در رده مربوط دریافت خواهد شد.

تبصره ۳- بهره‌برداری از درختانی که به استناد طرح در جنگل‌های مربوط کاشته شده و یا می‌شود طبق مفاد این ماده و تبصره فوق مشمول پرداخت عوارض و بهره مالکانه خواهد بود.

تبصره ۴- پروانه‌های صادر قبل از تاریخ ۱۳۴۲/۶/۲۷ از لحاظ وصول عوارض مشمول این ماده نبوده و عوارض آنها برابر قوانین قبلی وصول می‌شود.

تبصره ۵- صدور هیزم و ذغال چوب از کشور ممنوع است در صورت تخلف عین جنس به نفع سازمان جنگلبانی ضبط و جریمه‌ای معادل یک برابر بهای آن از مرتکب وصول خواهد شد.

تبصره ۶- دولت می‌تواند برای حمایت از صنایع چوب و یا تشویق صادرات عوارض موضوع این ماده را به پیشنهاد وزارت منابع طبیعی برای مدت معین تقلیل دهد. [7]

ماده ۱۵ مکرر- وزارت منابع طبیعی مکلف است وجوه زیر را در کشتارگاه‌های کشور قبل از کشتار دریافت نماید.

۱- برای هر رأس بز و بزغاله تا سه سال از تاریخ تصویب این قانون ۱۰ ریال و پس از آن تا دو سال ۵۰ ریال و بعد از ۵ سال ۱۰۰ ریال.

۲- برای هر رأس گوسفند، میش، بره ۱۲ ریال.

۳- برای هر رأس گاو، گاو میش، گوساله ۲۵ ریال.

تبصره ۱- شهرداری‌ها مکلفند بر حسب تقاضای وزارت منابع طبیعی عوارض مذکور را وصول و به حساب وزارت منابع طبیعی منظور کنند. [8]

تبصره ۲- وزارت منابع طبیعی می‌تواند تا میزان پنج درصد از وجوه فوق را برای پرداخت هزینه‌های وصول و پاداش مأمورین وصول به مصرف برساند. [9]

ماده ۱۶- عوارض و بهره مالکانه درختان مورد پروانه پس از قطع و تجدید حجم و کسر قسمت‌های تو خالی و فاسد کنده محاسبه خواهد شد.

تبصره ۱- ملاك وصول عوارض و بهره مالكانه نسبت به رستني‌هاي شاخه زاد در روش شاخه و دانه زاد و روش شاخه‌زاد و همچنين درختان هيژمي و شمشاد حجم تعيين شده در صورت مجلس استحصال است.

تبصره ۲- درختاني كه در منابع متعلق به دولت وسيله سازمانهاي دولتي به منظور ايجاد يا تعريض جاده‌هاي عمومي يا نظامي و ايجاد شبكه‌هاي مخابراتي و برق يا مجاري آبياري و يا احداث ساختمان و يا به منظور بررسي يا آموزش يا حمايت جنگل قطع شود و همچنين مصارف روستايي از پرداخت عوارض فوق معاف است. سازمان‌هاي وابسته به دولت موظفند درختان بريده شده را در محل مناسب جمع‌آوري و تحويل سازمان جنگلبندي دهند.

ماده ۱۷- در مناطقي كه به منظور حفظ بقايي جنگل و يا به منظور حفظ بوته‌ها و جلوگيري از حركت شن‌هاي روان و فرسايش خاك سازمان جنگلبندي تهيه ذغال را به كلي ممنوع اعلام نمايد و يا امكان تهيه ذغال در رفع نياز موجود نباشد سازمان جنگلبندي مجاز است از ذغال‌هايي كه رأساً از جنگل‌هاي شمال تهيه مي‌نمايد، ذغال مورد نياز مناطق مزبور را تأمين و به قيمت تمام شده به اضافه كرايه حمل (بدون احتساب بهره مالكانه و عوارض) توسط شهرداري‌ها يا بخشداري‌ها و يا رأساً به اهالي محل به فروش برساند.

تبصره- در صورتي كه مجريان طرح حاضر شوند طبق نرخی كه سازمان جنگلبندي تعيين مي‌نمايد براي اين قبيل مناطق ذغال تهيه و تحويل بخشداري‌ها و يا شهرداري‌ها كنند سازمان مزبور مجاز است آنها را از پرداخت بهره مالكانه عوارض مذكور در اين قانون به ميزاني كه ذغال تحويل نمايند، معاف دارد.

فصل چهارم- سازمان و مقررات مالي

مواد ۱۸، ۱۹، ۲۰ و ۲۱- به موجب قانون اصلاح قانون حفاظت مصوب ۲۰ فروردين ماه ۱۳۴۸ حذف گردیده است.

ماده ۲۲- براي حفظ و حراست جنگل‌ها و مراتع در صورت لزوم سازمانی به نام گارد مسلح جنگل در سازمان جنگلبندي از افسران و درجه‌داران و افراد ارتش تشكيل مي‌شود.

تبصره- تخلفات و اتهامات افسران و درجه داران و افراد مذکور در اين ماده آنچه صرفاً مربوط به موضوعات و وظائف نظامي است طبق قانون دادرسي ارتش در دادگاه‌هاي نظامي ارتش رسيدگي مي‌شود و در ساير موارد تابع قوانين و مقررات عمومي مي‌باشد.

ماده ۲۳- وظائف و اختيارات رئيس سازمان جنگلبندي ايران به شرح زير است:

۱- اداره امور سازمان جنگلبندي و مراتع ايران براساس قوانين و مقررات مربوط.

۲- استخدام و عزل و نصب كاركنان طبق قوانين و مقررات مربوط و براساس تشکيلات و بودجه مصوب.

۳- نمایندگی دولت در مورد حقوق مالکیت مربوط به عرصه و اعیانی جنگل‌ها و مراتع و بیشه‌های طبیعی و اراضی جنگلی که ملك دولت بوده یا قانوناً به تملك دولت درآمده است.

۴- نمایندگی دولت در مورد کلیه دعاوی مربوط به سازمان جنگلبانی و مراتع در مراجع اداری و قضایی و مؤسسات خصوصی اعم از داخلی و خارجی با حق انتخاب وکیل و اعطای حق وکالت در توکیل تا يك درجه.

تبصره- رئیس سازمان جنگلبانی ایران می‌تواند تمام یا قسمتی از اختیارات خود را به مسئولیت خود به هر يك از معاونان یا رؤسای واحدهای تابعه تفویض نماید.

ماده ۲۴- دارایی سازمان جنگلبانی ایران به شرح زیر است:

۱- کلیه ساختمان‌ها و تأسیسات و هرگونه اموال و اثاثیه که در تاریخ تصویب این قانون متعلق به سازمان جنگلبانی ایران است و یا بعد از اعتبارات سازمان جنگلبانی یا از اعتبارات دیگری که در اختیار سازمان مزبور قرار خواهد گرفت ایجاد یا خریداری و یا به هر نحو دیگر به ملکیت سازمان جنگلبانی ایران درآید.

۲- سرمایه‌ای که برای بهره‌برداری در اختیار سازمان جنگلبانی گذارده می‌شود.

ماده ۲۵- کلیه درآمدهای حاصل از اجرای قوانین جنگل‌ها و مراتع کشور درآمد اختصاصی سازمان جنگلبانی ایران محسوب و نحوه مصرف آن در بودجه هر سال معلوم و مشخص می‌گردد.

ماده ۲۶- معاملات سازمان جنگلبانی ایران که جنبه فوریت دارد و یا مصلحت ایجاد کند که با ترك مناقصه و مزایده انجام شود در صورتی که مبلغ هر معامله تا پانصد هزار ریال باشد با تصویب رئیس سازمان و در صورتی که مبلغ هر معامله تا دو میلیون ریال باشد بنا به پیشنهاد رئیس سازمان و تأیید وزیر کشاورزی و تصویب هیأت وزیران مجاز است.

ماده ۲۷- سازمان جنگلبانی مجاز است احتیاجات کارخانجات صنایع چوب کشور را که کلیه سهام آن متعلق به دولت باشد با انعقاد قرارداد و بدون رعایت آیین‌نامه معاملات دولتی تأمین نماید.

تبصره- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است مواد اولیه چوبی مورد مصرف بخش خصوصی برای صنایع چوب و سلولز به استثنای سوخت کارخانه‌ها و کارگاه‌ها را از طرح‌هایی که رأساً عمل می‌نماید بدون رعایت تشریفات مزایده به فروش برساند و قیمت هیزم و چوب‌های مصرفی بخش خصوصی برابر میانگین نرخ طرح‌های واگذاری به بخش‌های خصوصی در همان ناحیه و همان سال تعیین می‌شود و در صورت نبودن شرایط تعیین میانگین نرخي مورد عمل قرار خواهد گرفت که به تصویب کمیسیون مصرح در ماده ۷۱ قانون محاسبات عمومی مصوب دي ماه سال ۱۳۴۹ رسیده باشد. [10]

ماده ۲۸- سازمان جنگلبانی مجاز است وجوهی که از جرایم و همچنین فروش مواد بازداشتی بدست آمده و می‌آید پس از کسر بیست درصد به درآمد قطعی خود منظور و بیست درصد مزبور را به حساب سپرده بگذارد تا در صورتی که به موجب احکام و یا قرارهای قطعی صادر از مراجع قضایی سازمان ملزم به استرداد جرایم و پرداخت وجوه حاصل از مواد بازداشتی گردد از محل سپرده‌های مزبور به صاحب حق و یا بابت حق‌الکشف به مأمورین پرداخت نماید در

صورتی که مبلغ سپرده کافی برای پرداخت محکومیه نباشد سازمان مکلف است بقیه آن را جزو دیون و تعهدات سال بعد منظور و پرداخت کند. در صورتی که سازمان جنگلبانی از بیست درصد سپرده مذکور تا آخر هر سال استفاده نکرد آن را به درآمد سال آینده منظور خواهد نمود.

تبصره ۱- سازمان جنگلبانی در مورد وصول جرایم قاچاق محصولات جنگلی از مقررات اجرایی آیین‌نامه وصول جرایم قاچاق استفاده می‌نماید.

تبصره ۲- سازمان جنگلبانی آیین‌نامه تقسیم جرایم نقدی و وجوه حاصل از فروش اجناس بازداشتی را تهیه و با تصویب هیأت وزیران به موقع اجرا خواهد گذارد. [11]

ماده ۲۹- در کلیه اقدامات ثبتی که نسبت به تملک منابع طبیعی ملی شده به عمل می‌آید سازمان جنگلبانی از پرداخت مالیات و عوارض ثبتی و حق الثبت و هرگونه الصاق تمبر معاف است ولی حقوقی که به سردفتران اسناد رسمی تعلق می‌گیرد باید به وسیله سازمان جنگلبانی پرداخت گردد.

ماده ۳۰- در صورتی که مقطوعات غیرمجازی در محوطه ایستگاه‌های راه آهن دولتی ایران کشف و بازداشت شود طبق صورت مجلس به نماینده راه آهن محل تحویل خواهد گردید که تا تاریخ حمل آن از طرف مأمورین سازمان جنگلبانی نسبت به نگهداری مقطوعات مزبور اقدام نماید. به این قبیل کالاها حق الارض و انبارداری تعلق نخواهد گرفت. سازمان جنگلبانی موظف است ظرف دو ماه مقطوعات بازداشتی فوق را تحویل گرفته و خارج نماید، در غیر این صورت نسبت به مازاد از دو ماه باید حق الارض و انبارداری پرداخت کند.

فصل پنجم- تبدیل و واگذاری [12]

ماده ۳۱- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است اراضی جنگلی جلگه‌ای حوزه آستارا تا گلیداغی که حجم درختان سرپای موجود در هر هکتار آن کمتر از ۱۰۰ مترمکعب باشد و نیز مراتع غیرمشجر ملی کشور را براساس طرح‌هایی که تصویب خواهد نمود برای تبدیل به مزرعه و باغ و مراتع و جنگل‌های مصنوعی و علوفه کاری و مؤسسات دامپروری و صنایع مربوط به ایجاد مراکز و تأسیسات تولید و پرورش انواع ماهی و سایر آبزیان و همچنین استقرار کارخانجات، اکتشاف و بهره‌برداری معادن، و ایجاد شهرک و احداث مسکن و تأسیس مدارس و مجتمع‌های آموزشی و مراکز بهداشتی و درمانی و تأسیسات ورزشی و جهانگردی، همچنین سایر مصارف عامی که به مباشرت دولت انجام می‌شود با رعایت مواد این فصل و مفاد آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون [13] به اشخاص حقوقی زیر اجازه دهد:

الف- شرکت‌های کشت و صنعت موضوع قانون تأسیس شرکت‌های بهره‌برداری اراضی زیر سدها.

ب- شرکت‌های تولید کشاورزی و دامی و شرکت‌های کشت و صنعت و شرکت‌های صنایع کشاورزی و دامی.

ج- شرکت‌های معدنی و صنعتی غیرکشاورزی بنا به پیشنهاد وزارت صنایع و معادن و موافقت وزارت کشاورزی و منابع طبیعی.

د- مؤسسات انتفاعی دولتی و شرکت‌های دولتی جهت ساختمان‌های اداری و اجرای طرح‌های مربوط به وظایف اصلی خود یا طرح‌هایی که منبع درآمد برای اجرای وظایف اصلی آنها باشد و همچنین شرکت‌های تعاونی مسکن برای اجرای طرح‌های خانه‌سازی.

تبصره ۱- اجاره مراتع غیر مشجر درجه یک برای مصارف غیرکشاورزی ممنوع است.

تبصره ۲- مساحت اراضی که به اشخاص حقوقی مندرج در بندهای الف- ب- ج- د به اجاره داده می‌شود براساس مساحت مندرج در طرح مصوب و با رعایت طرح جامع بهره‌وری از سرزمین می‌باشد و تا زمانی که طرح جامع سرزمین تهیه نشده طرح مصوب ملاک عمل خواهد بود.

تبصره ۳- شرکت‌های مندرج در بندهای الف- ب- ج این ماده که اراضی جنگلی جلگه‌ای و مراتع غیرمشجر شمال را در اختیار می‌گیرند ملزم‌اند حداقل ۲۵ درصد مساحت اراضی مذکور را در تمام مدت اجاره برای تهیه و فروش چوب مورد نیاز صنایع طبق طرحی که به تصویب وزارت کشاورزی و منابع طبیعی می‌رسد درختکاری نمایند.

ضوابط و نحوه بهره‌برداری از درختکاری‌های مزبور در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌شود.

تبصره ۴- آن قسمت از اراضی جنگلی جلگه‌ای و مراتع و بیشه‌های طبیعی که به منظور حفظ و حمایت نسل شکار از طرف سازمان حفاظت محیط‌زیست با رعایت قوانین و مقررات مربوط به عنوان پارک وحش یا منطقه حفاظت شده اعلام گردیده یا خواهد شد و در اختیار سازمان مزبور قرار داشته و یا بعداً قرار خواهد گرفت قابل واگذاری به غیر نیست.

تبصره ۵- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی پس از تصویب هر طرح مراتب را کتباً به متقاضی اعلام می‌نماید که ظرف مدت دو ماه از تاریخ اعلام برای عقد قرارداد مراجعه کند. در صورتی که نامبرده ظرف مهلت مقرره پیمان را منعقد ننماید وزارت مزبور مجاز است قرارداد را با شرکت دیگری که واجد شرایط باشد منعقد کند.

تبصره ۶- مدت اجاره برای موارد مذکور در این ماده حداکثر سی سال می‌باشد و ترتیب و شرایط تمدید آن طبق آیین‌نامه‌ای است که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۷- میزان اجاره بهای سالانه اراضی واگذاری برای طرح‌های کشاورزی و دامی مندرج در این ماده حداکثر ۵ درصد برآورد ارزش تولیدی زراعی ناخالص سالانه زمین واگذاری براساس طرح مورد عمل از تاریخ انعقاد قرارداد خواهد بود که میزان آن تا حداکثر فوق توسط کمیسیون مرکب از کارشناسان منتخب وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و تصویب وزیر کشاورزی و منابع طبیعی تعیین خواهد شد.

تبصره ۸- در مورد صنایع و معادن و سایر مصارف غیرکشاورزی و ساختمانی اجاره دادن اراضی مذکور منوط به تصویب طرح توسط وزارتخانه مربوط و موافقت وزارت کشاورزی و منابع طبیعی همچنین میزان اجاره بهای سالانه زمین مورد

اجاره توسط سه نفر کارشناس منتخب وزارت صنایع و معادن و وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و وزارت مسکن و شهرسازی تعیین می‌شود.

میزان اجاره بهای موضوع تبصره ۷ و این تبصره هر ده سال یک بار با توجه به شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی که توسط بانک مرکزی ایران یا مراجع صلاحیتدار دولتی دیگری تعیین می‌شود مورد تجدیدنظر قرار خواهد گرفت.

تبصره ۹- شرکت‌های مندرج در بند ج این ماده که طبق طرح مصوب اراضی مورد نیاز خود را به منظور بهره‌برداری از مواد معدنی طبقه یک مذکور در قانون معادن مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۳۶ اجاره می‌نماید با پرداخت بهره مالکانه و اجاره متعلق و با رعایت قانون معادن حق بهره‌برداری از مواد طبقه یک واقع در محدوده اراضی مورد اجازه خود را خواهند داشت. [14]

ماده ۳۲- هرگاه براساس گزارش هیأت مندرج در ماده ۳۳ این قانون شرکت‌ها و مؤسسات مذکور در بندهای الف، ب، ج و د ماده ۳۱ حداقل شصت درصد عملیاتی را که طبق طرح باید در نیمه اول مدت اجرای طرح در زمین مورد اجاره انجام شود و یا لااقل هشتاد درصد کل عملیات طرح در آن زمین را تا انقضای مدت اجرای آن بدون عذر موجه انجام ندهند وزیر کشاورزی و منابع طبیعی مراتب را با ارسال رونوشت گزارش هیأت نظارت به مجری طرح ابلاغ می‌کند تا چنانچه نسبت به مفاد گزارش مزبور معترض باشد اعتراض خود را ظرف مدت یک ماه کتبی به دفتر وزیر کشاورزی و منابع طبیعی تسلیم کند.

در صورتی که ظرف یک ماه مهلت مقرر از طرف مجری طرح اعتراض نشد نسبت به فسخ اجاره و خلع ید از اراضی و تأسیسات طرح طبق مقررات این قانون اقدام می‌گردد.

تبصره ۱- در صورتی که مجری طرح پس از وصول اعلامیه حاوی نظریات نظارت نسبت به گزارش هیأت مذکور معترض باشد و اعتراض خود را ظرف مهلت مقرر در اعلامیه به دفتر وزیر کشاورزی و منابع طبیعی تسلیم کند، اعتراض مزبور جهت رسیدگی به هیأتی مرکب از سه نفر از کارشناسان منتخب وزیر کشاورزی و منابع طبیعی ارجاع خواهد شد. اتخاذ تصمیم نهایی مبنی بر تعیین مهلت یا تمدید مدت یا رد اعتراض یا هر اقدام دیگری با توجه به گزارش‌های هیأت نظارت و هیأت رسیدگی با وزیر کشاورزی و منابع طبیعی است.

تبصره ۲- در صورتی که تصمیم وزیر کشاورزی و منابع طبیعی مبنی بر خلع ید از مجری طرح باشد گارد جنگل و مرتع به دستور وزیر کشاورزی و منابع طبیعی از اراضی و تأسیسات موضوع طرح خلع ید خواهد کرد در این صورت وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است ۵۰ درصد سرمایه گذاری مجری طرح را که براساس طرح صورت گرفته باشد به قیمت روز یا قیمت تمام شده هر کدام کمتر باشد به اقساطی که مدت آن از دو برابر مدت سرمایه گذاری بیشتر نباشد به مجری طرح مسترد نماید. تعیین قیمت روز با نظر کارشناس و تشخیص قیمت تمام شده با استفاده از دفاتر و مدارک شرکت به عهده هیأت مندرج در ماده ۳۳ می‌باشد و نظر هیأت در این مورد قطعی است.

تبصره ۳- در صورتی که مجری طرح برای سرمایه گذاری در طرح از وام استفاده کرده باشد پرداخت ۵۰ درصد سرمایه گذاری موضوع تبصره ۲ این ماده موکول به موافقت مؤسسه وام‌دهنده خواهد بود. [15]

ماده ۲۳-۱۶] به منظور نظارت بر اجراء طرحهای کشاورزی و دامپروری و سایر طرحهای غیرکشاورزی مندرج در ماده (۳۱) این قانون و همچنین اراضی واگذاری برای اجراء طرحهای موضوع مواد (۳۱) و (۳۲) آئین نامه اجرائی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۲/۳۱ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران و تشخیص تعلل یا تخلف و عذر موجه مجریان طرحها از مفاد قرارداد و تعیین درصد عملیات انجام شده طرحهای مزبور در هر استان «هیأت پنج نفره» نظارت با حکم وزیر جهاد کشاورزی، مرکب از رئیس سازمان جهاد کشاورزی، مدیرکل منابع طبیعی، مدیر امور اراضی استان، رئیس دستگاه اجرائی صادرکننده موافقت اصولی و پروانه بهره برداری یا نماینده تام الاختیار وی (حسب مورد) و یک نفر کارشناس در رشته مربوط به طرح تشکیل می گردد و در موارد خلاف بین نسبت به فسخ یا تمدید و تعیین مهلت و یا استرداد زمین تصمیم گیری خواهد شد.

تصمیمات هیأت با اکثریت آراء معتبر بوده و آراء صادره این هیأت حداکثر ظرف مدت سه ماه قابل اعتراض در مراجع قضائی ذی صلاح خواهد بود.

تبصره ۱- متن قرارداد در آئین نامه اجرائی، موضوع تبصره (۶) مشخص و پس از تصویب هیأت وزیران تمام قراردادهای فی مابین وزارت جهادکشاورزی و دریافت کنندگان اراضی از تاریخ تصویب این قانون برابر متن قرارداد مصوب منعقد خواهد شد و اقدامات بعدی وزارت جهادکشاورزی و دریافت کنندگان اراضی تابع مفاد این قرارداد خواهد بود. [17]

تبصره ۲- کلیه واگذاری های صورت گرفته بعد از سال ۱۳۶۵ که منجر به صدور سند قطعی گردیده است و وزراء وقت با استفاده از اختیارات خود مستقیماً و بدون طی گردش کار کمیسیون های واگذاری در استانها دستور انتقال سند را داده اند و در صورتی که واگذاری بدون وجود طرح مصوب بوده و یا طرح مصوب بدون عذر موجه اجراء نشده یا اجراء طرح به میزان کمتر از چهل درصد (۴۰٪) بوده و یا تبدیل و تغییر کاربری غیرمجاز و غیرمتجانس با طرح مصوب بوده باشد، به موجب درخواست و اقامه دعوی از سوی وزارت جهاد کشاورزی در شعبه یا شعب ویژه ای که توسط قوه قضائیه [18] در مرکز به همین منظور تشکیل می گردد بدون اخذ هزینه دادرسی، رسیدگی و نسبت به فسخ واگذاری و تبدیل آن به اجاره، تمدید و تعیین مهلت برای اجراء طرح یا دریافت بهای روز اراضی و واریز به حساب درآمد عمومی و یا استرداد زمین با توافق طرفین تصمیم گیری و رأی صادر می نماید. شعب مذکور مرکب از سه نفر از قضات با ابلاغ رئیس قوه قضائیه می باشند جلسات هر شعبه با حضور کلیه اعضاء رسمیت یافته و آرای صادره با رأی مثبت اکثریت حاضر در جلسه اعتبار دارد. رأی صادره قطعی و غیرقابل تجدید نظرخواهی می باشد. مهلت اقامه دعوی موضوع این تبصره از سوی وزارت جهاد کشاورزی یا یک سال از لازم الاجراء شدن این قانون می باشد. واگذاری های صورت گرفته به دولت اعم از واگذاری های مستقیم جهت مصارف وزارتخانه ها و سازمانهای دولتی و غیرمستقیم جهت مصارف شهرکهای صنعتی، شهرکهای مسکونی و اراضی واگذار شده جهت تعاونی های مسکن یا بخش خصوصی و غیردولتی برای امور عام المنفعه تا سال ۱۳۷۳، با رعایت تبصره های (۵۴) و (۴۶) قوانین بودجه ۱۳۷۵ تا ۱۳۷۸ مشمول بررسی مجدد نمی باشد.

تبصره ۳- در صورتی که مجری طرح وجهی بابت خرید اراضی به حساب دولت واریز و یا هزینه هایی در راستای اجراء طرح نموده باشد به هنگام تقویم، بهای روز با اخذ نظر کارشناسی محاسبه خواهد شد.

تبصره ۴- وزارت جهاد کشاورزی مکلف است هزینه های مجری (موضوع تبصره «۳») را تأمین و به مجری پرداخت و یا در صندوق ثبت تودیع نموده و سپس رأی قاضی و تصمیم نهائی هیأت مبنی بر فسخ، واگذاری و یا استرداد زمین را به ادارات ثبت محل و یا دفتر اسناد رسمی تنظیم کننده سند ابلاغ نماید و دستگاههای مذکور موظفند ظرف حداکثر یک ماه پس از اعلام مراتب نسبت به اصلاح اسناد صادره و در صورت انتقال زمین نسبت به صدور دفترچه مالکیت به نام دولت به نمایندگی سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور اقدام نمایند.

تبصره ۵- واگذاری اراضی موضوع تبصره (۴) ماده (۳۱) اصلاحی قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب ۱۳۵۴/۳/۱۴ در مناطق مذکور در بند (الف) ماده (۲) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مناطق چهارگانه تحت حفاظت مصوب ۱۳۵۳/۳/۲۸ ممنوع بوده و نسبت به استرداد زمین اقدام خواهد شد.

تبصره ۶- پرونده های مشمول تبصره های (۲) و (۵) این قانون که در شعبه یا شعب قضائی مربوطه تا تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، اقامه دعوا گردیده و منجر به صدور حکم شده، حکم صادره قطعی و قابل رسیدگی مجدد نمی باشد.^[19]

تبصره ۷- آئین نامه اجرائی این قانون توسط رئیس قوه قضائیه و وزیر جهاد کشاورزی تهیه و ظرف سه ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^[20]

ماده ۳۴- [21] وزارت جهاد سازندگی موظف است تا پایان سال ۱۳۸۲ اراضی جنگلی جلگه ای شمال و مراتع ملی غیرمشجر کشور را که تا پایان سال ۱۳۶۵ بدون اخذ مجوز قانونی تبدیل به باغ یا زراعت آبی شده و یا برای طرحهای تولید دام و آبزیان و سایر طرحهای غیرکشاورزی مورد استفاده قرار گرفته اند براساس تشخیص کمیسیون مرکب از نمایندگان جهاد سازندگی، کشاورزی و سازمان جنگلها و مراتع کشور و فرمانداری به مسئولیت جهادسازندگی و در قبال دریافت اجاره بها یا قیمت تعیین شده واگذار و یا بفروش برساند. بدیهی است از زمینهای منابع ملی تصرف شده بعد از تاریخ فوق الذکر بدون قید و شرط خلع ید خواهد شد.

نحوه اعلام و ابلاغ به متصرفین جهت مراجعه به کمیسیون و ترتیب واگذاری یا فروش و چگونگی تعیین اجاره بها و اجرت المثل ایام تصرف و قیمت فروش و نظارت بر عملکرد مستأجرین به موجب آیین نامه ای خواهد بود که توسط وزارت جهادسازندگی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^[22]

تبصره ۱- آن قسمت از منابع ملی را که متصرفین تبدیل و در آن به زراعت دیم مبادرت و یا فقط به احداث دیوار در اطراف آن اکتفا نموده اند مشمول ماده ۳۴ نبوده و خلع ید می گردد.

تبصره ۲- مشمولین این ماده می‌توانند تا پایان سال ۱۳۸۲ از تاریخ انتشار آگهی و با وصول اعلامیه سازمان جنگل‌ها و مراتع خود را ضمیمه درخواست اجاره نموده و به سازمان مزبور تسلیم نمایند در غیر این صورت از آنها خلع ید خواهد شد. [23]

تبصره ۳- اراضی موضوع این ماده که به لحاظ فنی مورد تأیید کمیسیون یاد شده قرار نگرفته باشد و همچنین در صورت عدم مراجعه مشمولین این ماده جهت تعیین تکلیف اراضی تصرفی در مهلت مقرر توسط مراجع صالحه قضایی به فوریت رسیدگی و خلع ید می‌گردد. زمین‌های خلع ید شده و مستعد کشت در اختیار هیأت واگذاری زمین قرار می‌گیرد تا با اولویت ایثارگران به افراد واجد شرایط واگذار شود.

تبصره ۴- در صورتی که آب مورد استفاده در اینگونه اراضی فاقد مجوز بهره‌برداری باشد سازمان‌های آب منطقه‌ای طبق مقررات جاری خود نسبت به صدور پروانه بهره‌برداری برای استفاده‌کننده اقدام می‌نماید.

تبصره ۵- به وزارت جهاد سازندگی اجازه داده می‌شود به منظور مشارکت مردم در امر بیابان‌زدایی و کویرزدایی با تهیه طرح‌های اجرایی و تأمین امکانات و نهاده‌های لازم، اراضی بیابانی و کویری مستعد را در قالب طرح‌های مصوب درختکاری و بوته کاری و مرتعداری و آبخیزداری به اشخاص حقیقی و حقوقی با اولویت ایثارگران واگذار نماید. واگذاری قطعی این گونه اراضی منوط به گذشت حداقل پنج سال از واگذاری موقت مشروط به انجام طرح به تشخیص سازمان جنگل‌ها و مراتع خواهد بود شرایط و نحوه واگذاری موقت و قطعی و میزان اراضی قابل واگذاری به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت جهاد سازندگی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. [24]

تبصره ۶- کلیه درآمدهای ناشی از اجرای این قانون به حساب مخصوصی نزد خزانه واریز و معادل آن سالانه در اختیار وزارت جهاد سازندگی قرار خواهد گرفت تا منحصراً در اجرای این قانون و احیاء و اصلاح مراتع و جنگل‌ها و امور زیربنایی و آبخیزداری مناطق مربوطه به مصرف برسد. [25]

ماده ۲۵- مستأجر بدون موافقت کتبی وزارت کشاورزی و منابع طبیعی حق واگذاری مورد اجاره را به هیچ عنوان به غیر ندارد. در صورتی که اجرای طرح با موافقت وزارت مزبور به عهده غیرمحول شود منتقل علیه نیز موظف به اجرای تام و تمام مفاد طرح و از جمیع جهات جانشین مستأجر قبلی بوده و تابع مقررات این قانون خواهد بود. [26]

ماده ۳۶- به وزارت کشاورزی و منابع طبیعی اجازه داده می‌شود به اشخاص حقیقی که تا پایان سال ۱۳۵۲ به طور مستقیم یا غیرمستقیم از سازمان‌های دولتی یا وابسته به دولت و شرکت‌های تعاونی مربوط به آنها زمین خریداری نموده و رقبه مورد معامله آنها بعداً و طبق قانون ملی شدن جنگل‌ها و مراتع، ملی تشخیص شده است به میزان مندرج در سند یا مدارک مربوط از مراتع غیرمشجر ملی شده همان شهرستان مجاناً واگذار نماید.

در مواردی که مساحت مندرج در سند بیش از دو هزار متر باشد، فقط تا دو هزار متر واگذار خواهد شد. در هر حال به مشمولین در هیچ مورد بیش از یک قطعه واگذار نخواهد شد. مفاد این بند شامل اراضی جنگلی و مراتع مشجر ملی شده نخواهد بود.

تبصره. دولت مجاز است به پیشنهاد وزارت کشاورزی و منابع طبیعی به جای واگذاری زمین بهای این اراضی را تعیین و تأدیبه نماید. [27]

ماده ۳۷- به وزارت کشاورزی و منابع طبیعی اجازه داده می‌شود اراضی جنگلی جلگه‌ای و مراتع غیرمشجر را بر حسب احتیاجات وزارت جنگ و بنیاد پهلوی و دانشگاه‌های کشور و بانک توسعه کشاورزی مجاناً واگذار و یا برای اجرای طرح‌های توسعه کشاورزی و تأسیس ایستگاه‌های کشاورزی بدون دریافت وجه تخصیص دهد و برای رفع نیازمندی‌های مربوط به وظایف اصلی سایر وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات عام‌المنفعه و خیریه عمومی رسمی و همچنین جهت ساختمان اداری آنها در هر استان یا فرمانداری کل حداکثر تا بیست هکتار با تصویب هیأت وزیران مجاناً و بقیه زمین مورد احتیاج طرح مربوط را به صورت اجاره واگذار کند، و در صورتی که در مدت دو سال از تاریخ واگذاری برای اجرای طرح مربوط استفاده قرار نگیرد خود به خود به وزارت کشاورزی و منابع طبیعی برگشت می‌شود. اراضی مزبور به استثنای اراضی که به بانک توسعه کشاورزی و بنیاد پهلوی و سایر مؤسسات عام‌المنفعه و خیریه عمومی که به موجب قوانین شناخته شده باشند واگذار می‌شود قابل تفکیک و اجاره و انتقال به غیر نمی‌باشد.

تبصره ۱- واگذاری اراضی به مؤسسات آموزش عالی و علمی و دانشگاه‌ها با تأیید وزارت علوم و آموزش عالی به عمل خواهد آمد. اراضی واگذاری و مورد اجاره قابل تفکیک و واگذاری عین یا منفعت به غیر نبوده و در صورت انحلال یا تبدیل مؤسسه آموزشی به وزارت کشاورزی و منابع طبیعی برگشت داده خواهد شد.

تبصره ۲- بهای اراضی واگذاری به بانک توسعه کشاورزی ایران به مبلغی که مورد توافق وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و بانک توسعه کشاورزی ایران باشد و به تصویب مجمع عمومی بانک مزبور برسد به سرمایه بانک افزوده خواهد شد.

تبصره ۳- در صورتی که از اراضی جنگلی غیرجلگه‌ای برای راه‌دارخانه یا تعمیرگاه ماشین‌آلات راه‌سازی یا نصب آنتن و ایجاد پایگاه فرستنده و رادار مورد احتیاج وزارتخانه‌ها یا سازمان‌های دولتی مربوط باشد وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است با تصویب هیأت وزیران منحصراً به میزان مورد احتیاج برای اجرای طرح از آن اراضی واگذار نماید.

تبصره ۴- اراضی مورد احتیاج سازمان تربیت بدنی و تفریحات سالم و سازمان پیشاهنگی تا ۴ هکتار در هر شهرستان بطور رایگان و بقیه زمین مورد طرح مصوبه آنها به صورت اجاره واگذار خواهد شد. مساحت این اراضی در هر شهرستان بر حسب وسعت شهرها براساس طرح مصوب و به ترتیبی که در آیین‌نامه این قانون [28] مقرر خواهد شد تعیین می‌گردد.

تبصره ۵- اراضی مورد احتیاج وزارت آموزش و پرورش برای ایجاد مدارس و مجتمع‌های آموزشی بدون رعایت محدودیت حد نصاب مندرج در این ماده تأمین می‌گردد.

تبصره ۶- تعیین میزان اجاره اراضی واگذاری به سازمان‌های مندرج در این ماده با وزارت کشاورزی و منابع طبیعی خواهد بود. [29]

تبصره ۷- در هر مورد که به تشخیص ستاد جهادسازندگی استفاده از اراضی ملی شده و جنگل‌ها و مراتع و منابع طبیعی برای اجرای برنامه‌های سازندگی ضرورت پیدا کند مراتب را جهت تصویب و واگذاری به وزارت کشاورزی و عمران روستایی پیشنهاد خواهد کرد[30].

ماده ۲۸- از هر مترمکعب درختان موجود در اراضی جنگلی جلگه‌ای شمال که طبق ماده ۳۱ به اشخاص حقوقی واگذار می‌شود مقطوعاً ششصد ریال به عنوان بها و عوارض درخت بها و عوارض درخت هر سه سال یک بار توسط وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و براساس نرخ عادلانه انواع چوب مورد تجدید نظر خواهد گرفت.

تبصره- وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و جمعیت‌های خیریه عمومی رسمی و سازمان پیشاهنگی و تربیت بدنی و مؤسسات عمومی که به موجب ماده ۳۷ این قانون اراضی جنگلی جلگه‌ای را در اختیار می‌گیرند مکلفند درختان موجود در اراضی مورد واگذاری را پس از قطع عیناً به سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور تحویل دهند.[31]

ماده ۳۹- گواهی سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور که پس از اجرای کامل مقررات تشخیص منابع ملی موضوع قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع صادر شده یا می‌شود و نقشه‌های منضم به گواهی مذکور از لحاظ ثبتی و صدور سند مالکیت منابع ملی ملاک عمل ادارات ثبت خواهد بود. ادارات مذکور مکلفند اسناد مالکیت منابع ملی را با رعایت قوانین و مقررات مربوط به ثبت املاک براساس گواهیهای مزبور و نقشه‌های مربوط صادر نمایند.

تبصره- به منظور ایجاد و توسعه مراکز جهانگردی در کرانه‌های بحر خزر بنا به پیشنهاد مشترک وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و وزارت اطلاعات و جهانگردی و تصویب هیأت وزیران اجازه تفکیک اراضی جنگلی جلگه‌ای واگذار شده منحصراً به میزانی که برای این منظور اختصاص خواهد یافت صادر خواهد شد.[32]

ماده ۴۰- اجاره اراضی مذکور در این فصل بدون رعایت مقررات مربوطه به مزایده انجام می‌گیرد و کلیه وجوه حاصله در حساب درآمد اختصاصی سازمان جنگل‌ها و مراتع منظور و طبق مقررات بودجه عمومی کشور به مصرف هزینه‌های جنگلکاری، احداث و نگهداری راه‌های جنگلی و صنایع چوب و کاغذسازی و اجرای طرح‌های مراتع و جنگلداری دولتی خواهد رسید.[33]

ماده ۴۱- قراردادهای اجاره و واگذاری اراضی جنگلی جلگه‌ای شمال که با رعایت مقررات قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب سال ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های مصوب سال‌های ۱۳۴۸ و ۱۳۴۹ با اشخاص حقیقی یا حقوقی منعقد شده به قوت خود باقی است و این قبیل اراضی اعم از اینکه اسناد انتقال قطعی آنها به نام اشخاص صادر شده یا نشده باشد مشمول مقررات این قانون نبوده و مقررات قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب سال ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های سال‌های ۱۳۴۸ و ۱۳۴۹ و قانون حفظ و گسترش فضای سبز و جلوگیری از قطع بی‌رویه درخت مصوب مرداد ماه ۱۳۵۲ درباره آنها اجرا خواهد شد.[34]

[35] فصل ششم. جرایم و مجازات‌ها

ماده ۴۲. بریدن و ریشه کن کردن و سوزانیدن نهال و درخت و تهیه چوب و هیزم و ذغال از منابع ملی و توده‌های جنگلی بدون اخذ پروانه از وزارت منابع طبیعی ممنوع است.

مرتکب در مورد بریدن ریشه کن کردن و سوزانیدن هر اصله نهال به پرداخت جریمه نقدی از ۲۰ تا ۵۰ ریال و در مورد بریدن و ریشه کن کردن درخت و تهیه چوب و هیزم و ذغال به حبس تأدیبی از ۱۱ روز تا شش ماه و پرداخت جریمه نقدی از یکصد تا یک هزار ریال نسبت به هر اصله درخت یا هر مترمکعب هیزم یا ذغال محکوم می‌شود.

درتمام موارد عین مال نیز ضبط و به ترتیب مقرر در ماده ۲۸ این قانون عمل خواهد شد. [36]

ماده ۴۳. بریدن و ریشه کن کردن بوته‌ها و خارها و درختچه‌های بیابانی و کویری و کوهستانی در مناطق کویری و بیابانی ممنوع است متخلف به حبس تکدیری تا ده روز با پرداخت غرامت تا ۲۰۱ ریال محکوم و در صورت تکرار به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

تبصره. انجام عملیات مذکور در ماده بالا در صورتی که به منظور زراعت یا درختکاری و ایجاد بادشکن یا مراتع مشجر و یا غیرمشجر و همچنین به منظور تأمین حواجی دیگر اهالی باشد با اجازه سازمان جنگل‌بانی و طبق شرایطی که از طرف سازمان مزبور تعیین می‌شود مجاز است.

ماده ۴۳ مکرر. به منظور جلوگیری از پر شدن مخازن سدها و حرکت ریگ‌های روان و همچنین حفاظت و جلوگیری از فرسایش خاک مناطقی که از طرف وزارت منابع طبیعی تشخیص داده می‌شود فرق اعلام می‌گردد و چرانیدن دام و زراعت دیم در مناطق قرق شده به کلی ممنوع است. کشت آبی در این مناطق و تعیین قرق در اراضی زیر سدها طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب وزارت منابع طبیعی و وزارت آب و برق و کشاورزی برسد. [37]

ماده ۴۴. چرانیدن بز در جنگل‌ها و مراتع و مناطقی که از طرف سازمان جنگل‌بانی تعیین و آگهی شده‌است ممنوع و متخلف به پرداخت غرامت از ده تا یکصد ریال برای هر رأس بز محکوم می‌شود.

ماده ۴۴ مکرر [38]. چرانیدن دام در منابع ملی مذکور در ماده یک قانون ملی

شدن جنگل‌های کشور بدون اخذ پروانه مطلقاً ممنوع است وزارت منابع طبیعی مکلف است دام افرادی را که بدون پروانه مبادرت به چرای دام می‌نمایند به نفع خود ضبط نموده و بدون رعایت تشریفات مزایده به فروش برساند در مورد صاحبان پروانه‌های چرا که برخلاف مندرجات پروانه صادره مبادرت به چرای دام اضافه بر تعداد مجاز در پروانه نمایند به ترتیب فوق رفتار خواهد شد و دام اضافه بر ظرفیت چرا به نفع وزارت منابع طبیعی ضبط و به فروش [39] می‌رسد نحوه اجرای این ماده به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت منابع طبیعی و به تصویب کمیسیون‌های مربوط مجلسین خواهد رسید. [40]

تبصره ۱- واگذاري حق استفاده از پروانه چرا به هر نحو از طرف صاحب پروانه به ديگري و يا دريافت وجه يا هر نوع مالي به عنوان واگذاري پروانه يا حق علف چرا يا حق عبور يا به هر عنوان بابت استفاده از مرتع موضوع پروانه ممنوع است و مرتكب به حبس تأديبي از شش ماه تا دو سال محكوم خواهد شد.

تبصره ۲- چرانيدن احشام كشورهاي همجوار در مراتع داخل كشور و تعيين نرخ علف چرا به موجب آيين‌نامه‌اي خواهد بود كه از طرف وزارت منابع طبيعي تهيه و به تصويب هيأت وزيران خواهد رسيد. [41]

ماده ۲۵- آتش زدن نباتات در مزارع و باغات داخل يا مجاور جنگل بدون اجازه و نظارت مأموران جنگلبندي ممنوع است در صورتي كه در نتيجه بي‌مبالايي حريق در جنگل ايجاد شود مرتكب به حبس تأديبي از دو ماه تا يك سال محكوم خواهد شد.

ماده ۲۶- هر كس مبادرت به كت زدن يا روشن كردن آتش در تنه درخت جنگلي نمايد به حبس تأديبي از سه ماه تا يك سال و براي هر درخت كه كت يا پي زده و يا در آن آتش روشن کرده باشد به پرداخت جريمه نقدي از يكصد ريال تا يك هزار ريال محكوم خواهد شد.

ماده ۲۷- هر كس در جنگل عمداً آتش‌سوزي ايجاد نمايد به حبس مجرد از سه تا ده سال محكوم خواهد شد در صورتي كه مرتكب مأمور جنگلبندي باشد به حداكثر مجازات مذكور محكوم مي‌شود.

تبصره- در موقع آتش‌سوزي در جنگل‌ها كلييه مأمورين دولتي اعم از لشگري و كشوري و شهرداري‌ها كه در نزديكي آن محل باشند در مقابل تقاضاي مأمورين جنگلبندي يا ژاندارمري يا بخشداري موظفند با كلييه وسايل ممكنه دولتي و شهرداري كه در اختيار دارند در آتش‌نشاني كمك نمايند مأمورين كشوري و شهرداري كه در ايفاي اين وظيفه مسامحه و قصور نمايند بر حسب مورد طبق مقررات مواد ۵۸ و ۵۹ قانون استخدام كشوري مجازات مي‌شوند در مورد مأمورين لشگري تعقيب و مجازات آنان طبق مقررات و قوانين نظامي خواهد بود.

ماده ۲۸- حمل چوب و هيضم و ذغال حاصل از درختان جنگلي در تمام نقاط كشور به استثناي داخله شهرها بدون تحصيل پروانه حمل از سازمان جنگلبندي ممنوع است و چنانچه مرتكب فاقد پروانه بهره‌برداري باشد طبق قانون مجازات مرتكبين قاچاق تعقيب و مجازات خواهد شد در صورتي كه داراي پروانه بهره‌برداري باشد فقط عين مال به سود سازمان جنگلبندي ضبط مي‌شود. [42]

حمل چوب و هيضم و ذغال از شهر به دهات مجاور در حدود مصرف شخصي مجاز است حدود اين اجازه در آيين‌نامه اجرايي اين قانون تعيين خواهد شد.

تبصره ۱- حمل مجدد چوب و ذغال و هيضم مجاز بين شهرهايي كه سازمان جنگلبندي آگهي خواهد كرد احتياج به صدور پروانه ندارد.

تبصره ۲- در صورتي كه چوب يا هيضم يا ذغالي كه براي مصارف روستايي جنگل‌نشينان يا دهكده‌هاي مجاور جنگل اختصاص داده شده به نقاط ديگر حمل شود قاچاق محسوب و طبق مقررات قانون كيفر مرتكبين قاچاق با مرتكب رفتار خواهد شد.

تبصره ۳- راننده وسیله نقلیه که چوب‌های بدون پروانه را عالماً حمل کرده باشد معاون جرم محسوب و علاوه بر مجازات مقرر از دو ماه تا يك سال از حق رانندگي محروم مي‌شود.

مأموران سازمان جنگلباني بايد پروانه رانندگي را از مرتكب اخذ و ضميمه پرونده به دادگاه صلاحيتدار ارسال دارند.

ماده ۴۹- استفاده از كوره ذغال موجود يا احداث كوره ذغال جديد در جنگل يا مجاور آن مستلزم داشتن پروانه از سازمان جنگلباني مي‌باشد و متخلف به يك ماه تا شش ماه حبس تأديبي محكوم خواهد شد.

تبصره- سازمان جنگلباني مجاز خواهد بود كه كوره‌هاي ذغال بدون پروانه مذکور در اين ماده را خراب نمايد.

ماده ۵۰- به منظور احياي جنگل‌هاي سوخته و منابع ملي كه بي‌رويه بهره‌برداري و مخروبه گرديده و همچنين توده‌هاي جنگلي مذکور در تبصره ۲ ماده دوم قانون ملي شدن جنگل‌ها، سازمان جنگلباني مكلف است با انتشار آگهي و نصب تابلو حدود آنها را تعيين و فرق اعلام كند و تا مدتي كه سازمان جنگلباني مقتضي بداند هرگونه دخل و تصرف ممنوع است. متخلف از جهت قطع اشجار طبق مقررات اين قانون تعقيب و براي چراي دام به پرداخت غرامت براي هر رأس دام در روز از يازده تا يكصد ريال و پرداخت خسارت وارده به منابع ملي فرق شده محكوم خواهد شد. همچنين مباشر عمل مجرم محسوب است مگر اينكه سبب اقوي از مباشر باشد. [43]

ماده ۵۱- هيچيك از كاركنان سازمان جنگلباني اعم از فني يا اداري حق ندارند مستقيماً يا با واسطه در معاملات محصولات جنگل كه جنبه تجارت داشته باشد شركت نمايند در صورت تخلف به حبس تأديبي از يك ماه تا شش ماه محكوم و همچنين براي هميشه از خدمت كادر جنگلباني محروم خواهند شد.

ماده ۵۲- علامت ويژه چكش‌هاي جنگلباني علامت رسمي دولتي است و تقليدكننده جاعل محسوب و طبق ماده ۹۹ قانون مجازات عمومي تعقيب خواهد شد.

تبصره ۱- مأمورين جنگلباني كه چكش به آنها سپرده شده مكلف به حفظ چكش‌هاي ويژه سازمان جنگلباني مي‌باشند و چنانچه در اثر عدم مراقبت آنها چكش به دست شخص غيرصلاحيتدار افتد مأموران مزبور به تنزل مقام تا يك پايه محكوم خواهند شد و اگر از چكش استفاده سويي شده باشد كه مطابق اين قانون عمل مزبور قاچاق محسوب باشد مأموري كه چكش به او سپرده شده به مجازات معاونت در جرم قاچاق محكوم مي‌گردد.

تبصره ۲- اشخاصي كه از چكش‌هاي ويژه سازمان جنگلباني سوء استفاده نمايند مشمول اين ماده خواهند بود.

تبصره ۳- هرگاه مأموري كه چكش به او سپرده شده شخصاً و يا با تباني شخص ديگري از چكش سوء استفاده نمايد به حداكثر مجازات مباشر اصلي جرم مذکور در اين ماده محكوم خواهد شد.

فصل هفتم - مقررات مختلفه

ماده ۵۳- دادسراها و دادگاه‌ها موظفند پرونده‌های جزایی (اعم از خلافي و غيره) ارسال شده از طرف سازمان جنگل‌باني و واحدهای تابع را خارج از نوبت رسيدگي نمايند.

ماده ۵۴- مأمورين جنگل‌باني که به موجب احکام سازمان جنگل‌باني مأمور کشف و تعقيب جرایم مذکور در اين قانون مي‌شوند در ردیف ضابطین دادگستري محسوب و از اين حیث تحت تعليمات دادستان محل انجام وظیفه خواهند نمود.

تبصره ۱- در صورتی که مأموران مذکور برخلاف واقع به منظور نفع شخصی و یا اعمال غرض گزارش خلاف واقع بدهند به کيفر جرمی که موضوع گزارش بوده محکوم خواهند شد.

تبصره ۲- مأمورين کشف و تعقيب جرایم که از طرف سازمان جنگل‌باني تعيين مي‌شوند و از حیث اجرائی اين قانون وقتي ضابط دادگستري محسوب مي‌شوند که وظایف ضابطین دادگستري را در کلاس مخصوص تعليم گرفته باشند.

تبصره ۳- مأموران سازمان جنگل‌باني که دارای معرفي نامه از طرف سازمان مزبور مي‌باشند با تحصيل نمايندگي از طرف دادستان مجازند کلیه کارخانجات صنايع چوب و همچنين انبارها را در هر موقع که لازم بدانند بازرسي و در صورت کشف چوب غيرمجاز نسبت به بازداشت آن اقدام و با تنظيم صورتمجلس مراتب را به دادسرای محل اطلاع دهند.

تبصره ۴- در صورتی که مأمورين جنگل‌باني خود مرتکب جرایم مذکور در اين قانون گردند یا شرکت یا معاونت در آن نمايند به حداکثر مجازات مقرر در اين قانون محکوم مي‌شوند و در صورتی که مسامحه در اجرائی مقررات قانون یا آيين‌نامه‌های مربوطه نمايند، به حبس تأديبي از يك ماه تا سه ماه محکوم خواهند شد.

ماده ۵۵- هرکس به قصد تصرف به منابع ملي مذکور در ماده ۱ قانون ملي شدن جنگل‌های کشور تجاوز کند به يك سال تا سه سال حبس تأديبي محکوم خواهد شد[44].

تبصره ۱- وزارت کشاورزي و منابع طبيعي مکلف است به وسيله گارد جنگل و مأمور خود به محض اطلاع رفع تجاوز کند و در صورتی که تشخيص وزارت کشاورزي و منابع طبيعي نسبت به منابع ملي مذکور در اين ماده اخطار یا آگهي شده باشد مراتب به دادسرای محل اعلام دارد دادسرا متهم را مورد تعقيب کيفري قرار مي‌دهد مگر اینکه نسبت به تشخيص وزارت کشاورزي و منابع طبيعي در مهلت مقرر در اخطاریه یا آگهي اعتراض شده باشد که در اين صورت تعقيب کيفري متوقف و ادامه آن موکول به حصول نتیجه اجرائی کامل مقررات ماده ۵۶ خواهد بود.

مرور زمان تعقيب کيفري در اين گونه موارد از تاريخ صدور حکم کمیسیون موضوع ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره‌برداري از جنگل‌ها و مراتع شروع مي‌شود.

اعیانی که در عرصه مورد تجاوز احداث شده یا بشود به حکم دادگاه به نفع دولت ضبط می‌شود[45].

تبصره ۲- از تاریخ تصویب این قانون مراتعی که در اجرای ماده ۶۴ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور جزء مستثنیات مالکین شناخته می‌شود باید فقط برای تعلیف دام مورد استفاده قرار بگیرد.

تبدیل این قبیل مراتع به منظور استفاده دیگر، منحصراً براساس طرحی که به تصویب وزارت کشاورزی و منابع طبیعی می‌رسد مجاز خواهد بود.

در صورتی که این قبیل مراتع به تشخیص هیأت نظارت مذکور در بند ۳ قانون اصلاح فصل پنجم و پاره‌ای از مواد قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب خرداد ماه ۱۳۵۴ کلاً یا جزئاً تبدیل شود مراتع مورد بحث به دولت تعلق خواهد گرفت و طبق نظریه هیأت نظارت فوق سند مالکیت صادره قبلی باطل می‌گردد.[46]

ماده ۵۶- تشخیص منابع ملی شده و مستثنیات ماده ۲ قانون ملی شدن جنگل‌ها و مراتع با رعایت تعاریف مذکور در این قانون با وزارت منابع طبیعی است. ظرف یک ماه پس از اخطار کتبی یا آگهی وزارت منابع طبیعی وسیله یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار مرکز و یکی از روزنامه‌های محلی و سایر وسایل معمول و مناسب محل اشخاص ذینفع می‌توانند به نظر وزارت مزبور اعتراض کرده و اعتراضات خود را با ذکر دلیل و مستندات به مرجع صادرکننده آگهی یا محل صدور اخطار تسلیم دارند.

برای رسیدگی به اعتراضات وارده کمیسیون مرکب از فرماندار و رئیس دادگاه شهرستان و سرپرست منابع طبیعی محل یا نمایندگان آنها (نماینده دادگستری یکی از قضات خواهد بود) تشکیل می‌شود کمیسیون مکلف است حداکثر ظرف سه ماه به اعتراضات واصله رسیدگی و اتخاذ تصمیم کند. تصمیم اکثریت اعضای کمیسیون قطعی است و چنانچه تصمیم کمیسیون مبنی بر ملی بودن محل بوده و محل در تصرف غیر باشد کمیسیون مکلف است به درخواست وزارت منابع طبیعی دستور رفع تصرف صادر کند به نحوی که منبع مذکور از هر جهت در اختیار وزارت منابع طبیعی قرار گیرد. مأمورین انتظامی مکلف به اجرای دستور کمیسیون هستند.

تبصره ۱- در هر مورد که براساس مقررات مربوط به قانون ملی شدن جنگل‌های کشور جنگلدار در مقام تشخیص منابع ملی اظهار نظر کرده باشد به طریق زیر رفتار می‌شود:

الف- در صورتی که به نظر جنگلدار اعتراض نشده باشد نظر جنگلدار قطعی است.

ب- در صورتی که در مهلت تعیین شده به نظر جنگلدار اعتراض شده ولی طبق مقررات مربوط به ماده ۱۲ قانون ملی شدن جنگل‌های کشور مورد رسیدگی و اتخاذ تصمیم واقع نشده باشد اعتراض برای رسیدگی به کمیسیون مقرر در این ماده ارجاع می‌شود.

ج- در صورتی که پس از اعلام نظر جنگلدار مبنی بر ملی بودن منابع از طرف ذینفع اعتراض شده باشد و اعتراض طبق مقررات مربوط به ماده ۱۲ قانون ملی شدن جنگل‌های کشور مورد رسیدگی قرار گرفته و نظر جنگلدار تأیید شده باشد و یا به علت عدم وصول اعتراض نظر جنگلدار قطعی شده باشد دستور رفع تصرف از منابع ملی به درخواست اداره منابع طبیعی محل از طرف کمیسیون مقرر در این ماده صادر خواهد شد در صورتی که وزارت منابع

طبیعی منبعی را ملی تشخیص و اعلام کند و در مهلت قانونی مورد اعتراض قرار نگیرد کمیسیون مزبور به درخواست اداره منابع طبیعی محل دستور رفع تصرف خواهد داد.

تبصره ۲- در مواردی که پس از اعلام وزارت منابع طبیعی فقط نسبت به قسمتی از منابع اعلام شده اعتراض شود وزارت منابع طبیعی اختیار دارد بدون رعایت مدت از کمیسیون مقرر در این ماده بخواهد نسبت به تمامی محدوده اعلام شده رسیدگی و اظهار نظر کند.

تبصره ۳- نظر وزارت منابع طبیعی در تشخیص منابع ملی تا اتخاذ تصمیم نهایی کمیسیون مقرر در این ماده معتبر و لازم‌الرعایه است.

تبصره ۴- وزارت منابع طبیعی می‌تواند حق‌الزحمه مناسبی برای اعضای کمیسیون مقرر در این ماده برقرار و پرداخت کند. [47]

ماده ۵۷- کلیه ماشین آلات مخصوص حمل محمولات جنگلی در داخل جنگل‌ها و همچنین کارخانجات صنایع چوب و قطعات یدکی آنها مشروط بر اینکه مشابه آنها در داخل کشور تهیه نشود بنا به تشخیص سازمان جنگلبانی از پرداخت عوارض گمرکی و سود بازرگانی معاف است.

ماده ۵۸- سازمان جنگلبانی مجاز است در مورد واگذاری طرح‌های جنگلداری به مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت که سرمایه آنها کلاً متعلق به دولت باشد بدون رعایت مزایده و مقررات مندرج در این قانون اقدام کند.

ماده ۵۹- رئیس سازمان جنگلبانی یا نمایندگانی که از طرف نامبرده به موجب حکم کتبی تعیین می‌شوند مجازند نسبت به جرایمی که طبق مفاد این قانون جنحه باشد به استثنای موارد مذکور در ماده ۴۹ و تبصره‌های ۱ و ۲ ماده ۵۲ با وصول جرایم و خسارات از تعقیب جزایی متهم فقط برای یک مرتبه صرف‌نظر کند و تعقیب مرتکب منوط به شکایت رئیس یا نماینده سازمان مزبور است.

تبصره- نسبت به جرایم از درجه جنحه قبل از تصویب این قانون نیز سازمان جنگلبانی مجاز است از مقررات این ماده استفاده نماید.

ماده ۶۰- سازمان‌های دولتی و بنگاه‌ها یا مؤسسات و کارخانه‌های وابسته به دولت مکلفند ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون سوخت خود را به ذغال سنگ یا نفت یا هر سوختی غیر از چوب و هیزم و ذغال چوب تبدیل نمایند و پس از انقضای مدت مقرر بالا مصرف چوب و هیزم و ذغال چوب در دستگاه‌های نامبرده ممنوع می‌باشد و کارخانجات خصوصی موظفند حداکثر تا دو سال پس از تصویب این قانون نسبت به تبدیل سوخت خود به موادی غیر از چوب و هیزم و ذغال چوب اقدام نمایند.

در صورت تخلف از مصرف هیزم و ذغال چوب در آن مؤسسات جلوگیری خواهد شد.

تبصره ۱- مؤسساتی که در داخل جنگل واقع‌اند اعم از دولتی و خصوصی مشمول این ماده نخواهند بود.

تبصره ۲- مؤسسات شيلات و پيمانكاران انحصار دخانيات ايران بنا به معرفي مؤسسه مزبور كه براي تهيه كنسرو يا دود دادن ماهي و خشك كردن توتون احتياج به مصرف هيزم داشته باشند مي‌توانند براي مصارف خود از محل پروانه‌هاي صادره استفاده نمايند.

ماده ۶۱- به سازمان جنگلبناني اجازه داده مي‌شود دعاوي مربوط به جنگل‌ها و مراتع كشور را اعم از آنكه خواهان يا خوانده باشد در صورتي كه خواسته آن زايد بر پانصد هزار ريال نباشد در كميسيون يا كميسيون‌هايي مركب از دو نفر قاضي دادگستري به انتخاب وزير دادگستري و يك نفر نماينده سازمان جنگلبناني به انتخاب وزير كشاورزي طرح نمايد. كميسيون مزبور پس از رسيدگي بايد نظر خود را مبني بر تعقيب يا سازش يا استرداد دعوي بدهد و سازمان جنگلبناني مكلف است نظر كميسيون را به موقع اجرا بگذارد و در مورد سازش كميسيون رأساً اقدام و نتيجه را به سازمان جنگلبناني جهت اجرا ابلاغ مي‌نمايد.

ماده ۶۲- وزارت اقتصاد مكلف است در تنظيم سهميه سالانه واردات و صادرات كشور قبلاً موافقت وزارت كشاورزي را در مورد صادرات و واردات چوب و فرآورده‌هاي چوب و همچنين واردات هيزم و ذغال چوب و نوع و ميزان سود بازرگاني كالاهاي مذكور جلب نمايد.

ماده ۶۳- مفاد تبصره ۲ ماده دوم قانون ملي شدن جنگل‌ها شامل اراضي جنگلي و بيشه‌هاي طبيعي نيز بوده و مساحت محوطه‌ها و ساختمان‌ها و تأسيسات در منابع ملي شده كه تا قبل از تصويب قانون ملي شدن جنگل‌ها احداث شده‌اند تا بيست برابر مساحت زيربنا محسوب خواهد شد.

ماده ۶۴- مساحت مراتع مذكور در بند ب ماده ۴ قانون ملي شدن جنگل‌ها حداكثر تا دو برابر مساحت اراضي مزروعي و آيش و باغات و قلمستان خواهد بود.

تبصره- دامداران دهات و مزارع مربوط مجاور موضوع ماده فوق در استفاده از مراتع مازاد با رعايت مقررات و قوانين حق تقدم خواهند داشت.

ماده ۶۴ مكرر- وزارت منابع طبيعي مجاز است به منظور اجراي برنامه‌هاي حفاظت خاك و جنگلكاري و ايجاد پارک‌هاي عمومي يا هر نوع عملياتي كه مربوط به وظيفات آن وزارت باشد مستثنيات مذكور در قانون ملي شدن جنگل‌ها واقع در منابع ملي را در برابر واگذاري عوض تملك و تصرف نمايد. وزارت منابع طبيعي موظف است معادل بهاي مستثنيات تملك شده را از مراتع غيرمشجر نزديكترين محل و يا ساير نقاط كشور و يا با توافق طرفين از اراضي جنگلي جلگه‌اي و يا مراتع غيرمشجر شمال به مالك انتقال دهد.

«بهاي عوض و معوض توسط كميسيون موضوع ماده ۵۶ با جلب نظر كارشناس تعيين مي‌شود و اگر مالك مستثنيات مایل به اجراي هيچكدام از شقوق فوق نباشد وزارت كشاورزي و منابع طبيعي بهاي مستثنيات فوق را طبق نظر كارشناس رسمي وزارت دادگستري از محل اعتبار طرح‌هاي مربوط پرداخت خواهد كرد.» [48]

ماده ۶۵- آيين‌نامه‌هاي مربوط به اين قانون پس از تصويب هيأت وزيران به مورد اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۶۶- قانون جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب تیرماه سال ۱۳۳۸ و تبصره ۴۸ بودجه‌سال ۱۳۴۴ از تاریخ تصویب این قانون ملغی است.

ماده ۶۷- وزارت کشاورزی، دارایی، دادگستری، اقتصاد، کشور و جنگ مأمور اجرای این قانون می‌باشد.

قانون فوق مشتمل بر ۶۷ ماده و ۵۰ تبصره که در جلسه روز سه شنبه بیستم تیرماه یک هزار و سیصد و چهل و شش به تصویب مجلس شورای ملی رسیده بود در جلسه فوق‌العاده روز چهارشنبه بیست و پنجم مرداد ماه یک هزار و سیصد و چهل و شش به تصویب مجلس سنا رسید.

---

[1] - بندهای ۲۱ و ۲۲ و ۲۳ بموجب قانون اصلاح قانون حفاظت مصوب ۱۳۴۸/۱/۲۰ به ماده یک اضافه شده است.

[2] - نقل از روزنامه شماره ۱۷۵۶۰-مورخ ۱۳۸۴/۳/۲۴

[3] - این ماده بموجب قانون اصلاحی مورخ ۱۳۴۸/۱/۲۰ اصلاح و تبصره بشرح فوق به آن الحاق گردیده است.

[4] - رجوع شود به صفحه ۸۳

[5] - از قانون اصلاح قانون معادن مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی (نقل از روزنامه رسمی شماره ۱۹۴۵۰ مورخ ۱۳۹۰/۹/۲۱)

ماده ۱۶- ماده (۳۴) قانون به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

ماده ۲۴- جهت تسریع در امر اکتشاف و بهره‌برداری از معادن، دستگاههای اجرایی و متولیان قانونی مربوط مکلفند حداکثر ظرف دو ماه نسبت به استعلام وزارت صنعت، معدن و تجارت جهت صدور پروانه اکتشاف در موارد ذیل اعلام نظر نمایند:

الف - حریم قانونی راهها و راه‌آهن

ب - داخل شهرها و حریم قانونی آنها

پ - حریم قانونی سدها و شبکه‌های توزیع آب و حوضچه‌های سدها و قنوات

ت - داخل جنگلها و مراتع

ث - حریم اماکن مقدسه و ابنیه تاریخی

ج - حریم پادگانها و محل استقرار نیروهای مسلح

ج - مناطقي با عنوان پارك ملي، آثار طبيعي ملي، پناهگاه حیات وحش و حفاظت شده

ح - حوزه‌هاي داراي مواد پرتوزا بيش از حد مجاز

استعلام از دستگاههاي اجرائي ذي ربط، توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت و فقط يكبار براي صدور پروانه اکتشاف انجام مي‌گيرد. پروانه اکتشاف توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت حداکثر سه ماه پس از استعلام صادر مي‌شود. اعلام نظر بايد براي کل محدوده مورد تقاضا صورت گيرد و عدم اعلام نظر در مهلت مقرر به منزله موافقت دستگاههاي مذکور تلقي مي‌شود.

تبصره ۱- دستگاههاي اجرائي مربوط مکلفند ظرف سه ماه پس از ابلاغ اين قانون، نسبت به اعلام وضعيت حریمهاي قانوني خود به وزارت صنعت، معدن و تجارت اقدام نمايند.

تبصره ۲- سازمان انرژی اتمی ایران مکلف است ظرف سه ماه پس از ابلاغ اين قانون حوزه‌هاي اکتشافي داراي مواد پرتوزا بيش از حد مجاز را به وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام نمايد. همچنين سازمان انرژی اتمی ایران ابتداء هر سال محدوده‌هاي جديد را اعلام مي‌کند و وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است با رعايت مفاد اين ماده در مناطق اعلام شده از سازمان انرژی اتمی ایران استعلام نمايد.

تبصره ۳- وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان حفاظت محیط زیست مکلفند در مورد معادن متروکه و مسبوق به سابقه واقع در مناطق موضوع بند (ج) اين ماده بررسی و تصميم‌گيري نمايند و در صورت عدم توافق چنانچه با در نظر گرفتن نوع ماده معدني و ميزان ذخيره از نظر مصالح ملي، بهره‌برداري از اين معادن به مصلحت باشد، وزارت صنعت، معدن و تجارت با تصويب هیأت وزیران نسبت به احیاء و راه‌اندازی آنها اقدام کند.

تبصره ۴- وزارت صنعت، معدن و تجارت وظیفه مدیریت یکپارچه، هماهنگی و اداره امور اخذ، تکمیل و صدور مجوز را بر عهده دارد و از طریق ایجاد پنجره واحد با مشارکت ساير دستگاههاي مرتبط به گونه‌اي اقدام مي‌نمايد که ضمن رعايت اصل همزمانی پاسخ استعلامات، سقف زمانی مورد نظر براي صدور مجوز از زمان پيش بيني شده در قانون تجاوز ننمايد. در ایجاد فرآیند پنجره واحد، دستگاههاي فرعی، مکلفند نسبت به ارائه خدمات از طریق استقرار نماينده تام‌الاختیار در محل پنجره‌هاي واحد و يا در فضاي مجازي اقدام و همکاری لازم را به عمل آورند.

ماده ۱۷- ماده (۲۵) قانون به شرح زیر اصلاح مي‌گردد:

ماده ۲۵- چنانچه محدوده عمليات معدني در منابع ملي و طبيعي واقع شده باشد، مطابق تبصره «۴» ماده (۳) قانون حفاظت و بهره‌برداري از جنگلها و مراتع مصوب سال ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدي آن اقدام و به جاي بهره مالکانه و حق‌الارض مندرج در تبصره یاد شده، به منظور جبران خسارت ناشي از اکتشاف يا بهره‌برداري مواد معدني، هزینه‌هاي ناشي از اکتشاف يا بهره‌برداري مواد معدني به ماخذ پانزده درصد (۱۵%) درآمد دولت ناشي از اکتشاف موضوع تبصره «۳» ماده (۶) اين قانون و همچنین دوازده درصد (۱۲%) از کل حقوق دولتي موضوع ماده (۱۴) اين قانون و تبصره‌هاي ذیل آن که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت وصول مي‌گردد و به حساب خزانه‌داري کل کشور که از طریق وزارت جهاد کشاورزي تعيين مي‌شود واریز مي‌گردد تا برحسب مورد و در طی عمليات معدني نسبت به احیاء و بازسازی محل عمليات معدني اقدام گردد.

ماده ۱۸- ماده (۳۶) قانون به شرح زیر اصلاح مي‌گردد:

ماده ۳۶- محدوده‌هاي مربوط به اکتشاف، استخراج و انباشت و بهره‌برداري مواد معدني و دفع مواد باطله واقع در منابع ملي بنا به تقاضاي وزارت صنعت، معدن و تجارت توسط سازمان جنگلها، مراتع و آبخيزداري کشور ثبت مي‌گردد. مساحت اين محدوده‌ها که در مجوز صادر شده قيد مي‌شود به عرصه عملياتي معدن مربوط است و تا پايان عمر معدن به صورت اموال عمومي در اختيار وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار دارد. هرگونه عمليات خارج از موارد مندرج در مجوزهايي که صادر مي‌شود به منزله تصرف در اموال عمومي محسوب مي‌گردد.

ماده ۲۳- در اجرای ماده (۲۶) قانون و با رعايت ماده (۲۴) آن، سازمان جنگلها، مراتع و آبخيزداري کشور نسبت به ثبت اوليه محدوده مربوط به مرحله اول اکتشاف اقدام مي‌کند.

تبصره ۱- چنانچه محدوده مربوط به عرصه عملياتي معدن توسط وزارت برای ثبت به سازمان جنگلها، مراتع و آبخيزداري کشور اعلام مي‌شود.

تبصره ۲- عرصه عملیاتی معدن محدوده‌ای است که در اجرای عملیات اکتشاف، ذخایر معدنی کشف شده و انجام عملیات معدنی، انباشت و دفع مواد باطله در آن امکان‌پذیر است. محدودده‌گواهی کشف شامل عرصه عملیات معدن است.

ازآیین نامه اصلاحی آئین نامه اجرائی قانون اصلاح قانون معدن مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۳ مجلس شورای اسلامی (نقل از روزنامه رسمی شماره ۱۹۹۰۵ مورخ ۱۶/۴/۱۹۲) (۱۹۲/۴/۱۶)

ماده ۲۳- در اجرای ماده (۲۶) قانون و با رعایت ماده (۲۴) آن، سازمان جنگلها مراتع و آبخیزداری کشور نسبت به ثبت اولیه محدوده مربوط به مرحله اول اکتشاف اقدام می کند .

تبصره - چنانچه محدوده مربوط به اکتشاف در منابع ملی و طبیعی واقع شده باشد در زمان صدور گواهی کشف محدوده مربوط به عرصه عملیاتی معدن توسط وزارت برای ثبت به سازمان جنگلها مراتع و آبخیزداری کشور اعلام می شود.

تبصره ۲- عرصه عملیاتی معدن محدوده ای است که در اجرای عملیات اکتشاف ذخایر معدنی کشف شده و انجام عملیات معدنی انباشت و دفع مواد باطله در آن امکان پذیر است. محدوده گواهی شده شامل عرصه عملیات معدن است.

[6] - بموجب قانون الحاق یک تبصره به ماده ۳ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع مصوب ۱۳۷۶/۱/۱۷ اصلاح شده است.

[7] - بموجب قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره برداری مصوب ۱۳۴۸/۱/۲۰ تبصره ۶ بشرح فوق ب ماده ۱۵ اضافه شده است.

[8] - بموجب لایحه قانونی ۱۳۵۸/۷/۲۴ شورای انقلاب شهرداریهای محل مأمور اجرای این ماده می باشند.

لایحه قانونی مربوط به تغییر مأمور اجرای ماده ۱۵ مکرر

قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب ۱۳۴۸

(ابلاغی ۱۳۵۸/۷/۲۴ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران)

(روزنامه رسمی شماره ۱۰۱۰۰ مورخ ۱۳۵۸/۸/۳)

ماده واحده: از تاریخ تصویب این ماده واحده مأمور اجرای ماده ۱۵ مکرر قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب فروردین ماه ۱۳۴۸ بجای وزارت کشاورزی و عمران روستایی شهرداریهای محل خواهند بود.

[9] - بموجب قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره برداری مصوب ۱۳۴۸/۱/۲۰ ماده ۱۵ مکرر و تبصره ۱ و ۲ ذیل آن به متن قانون اضافه شده است.

[10] - بموجب قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره برداری مصوب ۵۴/۳/۱۴ تبصره ذیل ماده بشرح فوق اصلاح شده است.

[11] - رجوع شود به صفحه ۸۵

[12] - بموجب قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب خرداد ۱۳۴۸ عنوان فصل پنجم از (تبدیل اراضی جنگلی جلگه ای شمال) به (تبدیل و واگذاری) تغییر یافته است.

[13] - رجوع شود به صفحه ۸۹

[14] - بموجب قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره برداری مصوب ۱۳۵۴/۳/۱۴ اصلاح ۹ تبصره بشرح فوق به اضافه شده است.

[15] - بموجب قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره برداری مصوب ۱۳۵۴/۳/۱۴ اصلاح ۳ تبصره بشرح فوق اضافه شده است.

[16] - ماده واحده ماده ۳۳ اصلاحی قانون حفاظت و بهره برداری که شش تبصره به آن الحاق شده مصوب ۱۳۸۶/۴/۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام

[17] - برای مشاهده متن قرارداد رجوع شود به صفحه ۱۰۷ این مجموعه

[18] - بخشنامه رییس قوه قضائیه بشماره ۹۰۰۰/۱۶۴۹۲/۱۰۰ مورخ ۱۳۹۱/۵/۸ (نقل از روزنامه رسمی شماره ۱۹۶۳۴ مورخ ۱۳۹۱/۵/۱۰)

روسای محترم کل دادگستری استان ها

به موجب تبصره ۲ قانون اصلاح ماده ۳۳ اصلاحی قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع کشور مصوب ۱۳۹۰ مجمع تشخیص مصلحت نظام، مقرر شده شعبه یا شعب ویژه مرکب از سه نفر از قضات به درخواست و اقامه دعوی از سوی وزارت جهاد کشاورزی در خصوص موارد مذکور در تبصره یاد شده رسیدگی ورأی صادر نماید.

بدینوسیله به روسای کل دادگستری استان ها تفویض اختیار می شود به تعداد لازم شعب دادگاههای عمومی حقوقی در مرکز استان رابه این امر اختصاص داده و نسبت به تعیین و صدور ابلاغ برای رییس یا روسای شعب مزبور و همچنین دادرسان مجرب استان به تعداد لازم جهت تکمیل ترکیب شعبه اقدام نمایند.

رییس قوه قضائیه - صادق لاریجانی

[19] - الحاقی مصوب ۱۳۹۰/۱۲/۱۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام

[20] - رجوع شود به صفحه ۹۷

[21] - مصوب ۱۳۷۳/۷/۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام

[22] - رجوع شود به صفحه ۱۱۶ این مجموعه

[23] - اصلاحی مصوب ۱۳۷۹/۸/۱۸ مجلس شورای اسلامی

[24] - رجوع شود به صفحه ۱۳۶

[25] - ماده ۳۴ بموجب ماده واحده قانون اصلاح ماده ۳۴ قانون حفاظت بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب ۱۳۵۴/۳/۱۴ و الحاق چند تبصره به آن در تاریخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۱ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام اصلاح و تبصره به عنوان تبصره های ۲، ۴، ۵، ۶ بشرح فوق الحاق گردید.

[26] - اصلاحی مصوب ۵۴/۳/۱۴

[27] - اصلاحی مصوب ۱۳۵۴/۳/۱۴ و الحاق تبصره ذیل آن.

[28] - رجوع شود به صفحه ۸۹

[29] - اصلاحی مصوب ۱۳۵۴/۳/۱۴ و الحاق شش تبصره بشرح فوق .

[30] - تبصره ۷ بموجب لایحه قانونی مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۲ شورای انقلاب جمهوری اسلامی اضافه شده است.

[31] - ماده ۲۸ به موجب قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره برداری مصوب ۵۴/۳/۱۴ اصلاح و تبصره ذیل آن بشرح فوق اضافه شده است.

[32]- ماده ۳۹ به موجب قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره برداری مصوب ۵۴/۳/۱۴ اصلاح و تبصره ذیل آن بشرح فوق اضافه شده است.

[33]- ماده ۴۰ به موجب قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره برداری مصوب ۵۴/۳/۱۴ بشرح فوق اصلاح شده است.

[34]- ماده ۴۱ به موجب قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره برداری مصوب ۵۴/۳/۱۴ بشرح فوق اصلاح شده است.

[35]- تصویب نامه راجع به افزایش میزان جرائم مندرج در مواد (۴۲)، (۴۳)، (۴۴)، (۴۶) و (۵۰) قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع

نقل از روزنامه رسمی شماره ۱۷۰۹۰ مورخ ۱۳۸۲/۸/۷ (شماره ۴۲۱۳۷/ت/۵۲۵۰۴۶-۵۲۵۰۴۶/۱۳۸۲/۷/۲۸)

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۷/۲۳ بنا به پیشنهاد شماره ۸۰/۳۳۳۹۸۴ مورخ ۱۳۸۲/۳/۱۸ سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و به استناد ماده (۶۸) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۱ - تصویب نمود:

میزان جرائم مندرج در مواد (۴۲)، (۴۳)، (۴۴)، (۴۶) و (۵۰) قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع - مصوب ۱۳۴۶ با اصلاحات بعدی - به شرح زیر افزایش می یابد:

الف - در ماده (۴۲):

۱ - جریمه نقدی بریدن، ریشه کن کردن و سوزاندن هر اصله نهال، یکصد هزار (۱۰۰،۰۰۰) ریال تا دویست و پنجاه هزار (۲۵۰،۰۰۰) ریال به ترتیب ذیل:

۱-۱ - نهال درختان موضوع ماده (۱) «قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور - مصوب ۱۳۷۱» و گونه های کهور، آکاسیا و کنار، دویست و پنجاه هزار (۲۵۰،۰۰۰) ریال.

۱-۲ - نهال درختان دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) «قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع»، یکصد و پنجاه هزار (۱۵۰،۰۰۰) ریال.

۱-۳ - نهال درختان سایر گونه ها، یکصد هزار (۱۰۰،۰۰۰) ریال..

۲ - جریمه نقدی بریدن و ریشه کن کردن هر اصله درخت و تهیه هر مترمکعب چوب، هیزم و ذغال از آن، دو میلیون (۲،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا پنج میلیون (۵،۰۰۰،۰۰۰) ریال به نحو ذیل:

۲-۱ - درختان موضوع ماده (۱) «قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور - مصوب ۱۳۷۱» و گونه های کهور، آکاسیا و کنار، پنج میلیون (۵،۰۰۰،۰۰۰) ریال.

۲-۲ - درختان دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) «قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع»، سه میلیون و پانصد هزار (۳،۵۰۰،۰۰۰) ریال.

۲-۳ - درختان سائز گونه ها، دو میلیون (۲،۰۰۰،۰۰۰) ریال.

ب - در ماده (۴۳):

میزان جرائم نقدی موضوع این ماده به ترتیب زیر چهارصد هزار (۴۰۰،۰۰۰) ریال تا یک میلیون (۱،۰۰۰،۰۰۰) ریال خواهد بود:

۱ - بریدن و ریشه کن کردن بوته ها و خارهای مناطق بیابانی و کویری، چهارصد هزار (۴۰۰،۰۰۰) ریال.

۲ - بریدن و ریشه کن کردن درختچه های مناطق بیابانی و کویری، یک میلیون (۱،۰۰۰،۰۰۰) ریال.

ج - در ماده (۴۴):

جریمه ریالی چرانیدن بز در جنگلها و مراتع و مناطقی که از طرف سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور تعیین و آگهی شده است، سیصد و بیست هزار (۳۲۰،۰۰۰) ریال برای هر راس بز.

د - در ماده (۴۶):

جریمه نقدی کت یا پی زدن یا روشن کردن آتش در تنه درخت جنگلی، دو میلیون (۲،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا پنج میلیون (۵،۰۰۰،۰۰۰) ریال به نحو ذیل:

۱- درختان موضوع ماده (۱) «قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخائر جنگلی کشور - مصوب ۱۳۷۱» و گونه های کهور، آکاسیا و کنار، پنج میلیون (۵،۰۰۰،۰۰۰) ریال.

۲- درختان دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) «قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع»، سه میلیون و پانصد هزار (۳،۵۰۰،۰۰۰) ریال.

۳- درختان سایر گونه ها، دو میلیون (۲،۰۰۰،۰۰۰) ریال.

ه - در ماده (۵۰):

جریمه ریالی چرای غیرمجاز در محدوده جنگلهای سوخته شده و یا توده های جنگلی مذکور در تبصره (۲) ماده دوم قانون ملی شدن جنگلها که توسط سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور قرق اعلام شده است، برای هر واحد دامی معادل ۲۰ درصد (۲۰%) ارزش متوسط آن در آن سال خواهد بود.

معاون اول رئیس جمهور - محمدرضا عارف

[36] - اصلاحی مصوب ۱۳۴۸/۱/۲۰

[37] - بموجب اصلاحی مصوب ۱۳۴۸/۱/۲۰ ماده ۴۳ مکرر بشرح فوق اضافه شده است.

[38] - باتصویب ماده ۴۷ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ چرای دام در مراتع بدون پروانه چرا و یا مازاد بر ظرفیت تعیین شده در پروانه جرم محسوب می شود و مستلزم پرداخت معادل بیست درصد (۲۰%) ارزش متوسط واحد دامی در سال خواهد بود که پس از وصول باید به حساب درآمد عمومی (نزد خزانه داری کل) واریز شود.

[39] - نظریه مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه بشماره ۷/۱۵۸۳-مورخ ۱۳۶۷/۵/۲ در پاسخ به این سؤال که آیا ماده ۴۴ مکرر قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع به قوت خود باقیست یا خیر؟ پاسخ داده: قوانین قبل از انقلاب اگر مغایر شرع انور باشد قابل اجرانیست و با توجه به اینکه طبق اصل چهارم قانون اساسی مرجع تشخیص مغایرت یا عدم مغایرت فقهاء شورای نگهبان می باشند. قانونی را که آنان مخالف شرع تشخیص دهند قابل اجرانیست و چون فقهای مرقوم فقط ضبط دام و فروش آنرا مغایر با شرع دانسته اند لذا همین قسمت از ماده ۴۴ مکرر قانون غیر قابل اجراست.

[40] - بمنظور اطلاع از نحوه اقدام و جرایم رجوع شود به ماده ۸۴ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین و آیین نامه و دستورالعمل اجرایی آن رجوع شود به صفحه ۳۱۱ این مجموعه.

۲ - بموجب قانون اصلاح قانون حفاظت و بهره برداری مصوب ۱۳۴۸/۱/۲۰ ماده ۴۴ مکرر و تبصره های ۱ و ۲ بشرح فوق اضافه شده است و آیین نامه اجرایی آن در صفحه ۱۳۰ این مجموعه چاپ شده.

[42] - قانون تفسیر «قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز» مصوب ۱۳۷۴/۲/۱۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام

موضوع استفساریه:

آیا منظور از عبارت «جرائم و مجازاتهای مقرر در قوانین مربوط و این قانون» در ماده (۲) و تبصره (۲) ماده (۴) قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز این است که مرتکبین جرایم قطع اشجار جنگلی و قاچاق چوب و هیزم و ذغال مستحصله باید به هر دو مجازات مقرر در ماده (۴۸) قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع کشور و بندهای «الف» و «ب» ماده (۲) قانون راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۷۴ حسب مورد محکوم گردند یا خیر؟

مستدعی است نظریه مجمع تشخیص مصلحت نظام در این خصوص اعلام شود.

نظریه مجمع تشخیص مصلحت نظام:

ماده واحده: قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۷۴/۲/۱۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام، شامل مرتکبین جرایم قطع اشجار جنگلی و قاچاق چوب و هیزم و ذغال مستحصله نمی شود، و با مرتکبین اینگونه جرایم طبق قوانین مربوط رفتار خواهد شد.

تفسیر فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز پنجشنبه مورخ ۱۳۷۵/۱۰/۲۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب رسیده است.

مجمع تشخیص مصلحت نظام

[43]- بموجب مصوبه ۱۳۸۲/۷/۲۳ هیأت وزیران جرایم مندرج در ماده ۵۰ بشرح ذیل فصل ششم- جرایم ومجازاتها(صفحه ۶۷)اصلاح شده است.

[44]- رجوع شود به ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ مندرج در صفحه ۲۵۱ این مجموعه .

[45]- تبصره الحاقی ۱۳۴۸/۱/۲۰ واصلاحی ۱۳۵۴/۴/۲۹ بشرح روزنامه رسمی شماره ۸۹۳۲ مورخ ۱۳۵۴/۵/۲۹

[46]- تبصره ماده ۵۵ بموجب قانون اصلاح قانون حفاظت وبهره برداری مصوب ۱۳۴۸/۱/۲۰ اصلاح ویک تبصره به شرح فوق به آن اضافه شد.

[47]- بموجب اصلاحی مصوب ۱۳۴۸/۱/۲۰ اصلاح و۴ تبصره بشرح فوق به آن اضافه شده است.

لازم بتوضیح است با تصویب قانون << حفظ وحمايت از منابع طبیعی و ذخائر جنگلی کشور مصوب ۱۳۷۱/۶/۲۲ >> صدر ماده ۵۶ در قسمت تشخیص وبا تصویب قوانین << ماده واحده قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده ۵۶ مصوب ۱۳۷۱/۶/۲۲ >> و << تبصره ۱ ماده ۹ قانون افزایش وبهره وری بخش کشاورزی ومنابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳ >> در قسمت اعتراض به تشخیص نسخ ضمنی شده است.

[48]- ماده ۶۴ مکرر بموجب قانون اصلاحی مصوب ۱۳۴۸/۱/۲۰ الحاق شده است وعبارت دخل << >> در ماده ۶۴ مکرر نیز بموجب اصلاحی ۱۳۵۴/۴/۱۳ اضافه شده است.